

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Teadmuspõhine regionaalarengu- ja omavalitsuspoliitika: sõnad ja teod

09.04.2025

Eesti Linnade ja Valdade Päevad
Regionaalpoliitika töötuba

Aare Kasemets *PhD*

Mõjude hindamise ja kaasamise nõunik

Strateegia- ja finantsosakond

aare.kasemets@agri.ee

https://www.etis.ee/CV/Aare_Kasemets

3 lugu, 2 küsimust ja 4 mõttepunkti

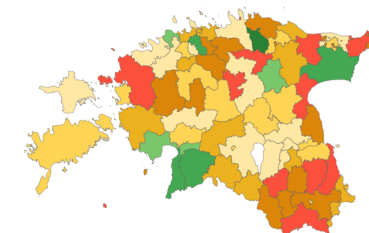
Kolm lugu: **a)** kuidas mind maaühiskonna uuringute juurest Riigikogu nõunikuks kutsuti ja Põhiseadust lugesin (1993): miks Põhiseadus maal ei kehti? **b)** *Kodukandi* juhatus (2007): kui võimalik, lahendame mured omal jõul; **c)** Ministeeriumide poliitika>õigus>teenusloome tallinnakesksus ja meie ministrite Riigikogu kõned (2016-2024).

Kaks küsimust: **1)** Miks riikide regulatiivsete reformide ja teadmuspõhise poliitika katsed tihti ebaõnnestuvad? **2)** Mida uuringutest ning teiste riikide tööst õppida, ja mis kõige tähtsam, mida Eestis tuleks ministeeriumide, omavalitsuste, teadlaste ja kogukondade koostöös ette võtta, kokku leppida 2025+?

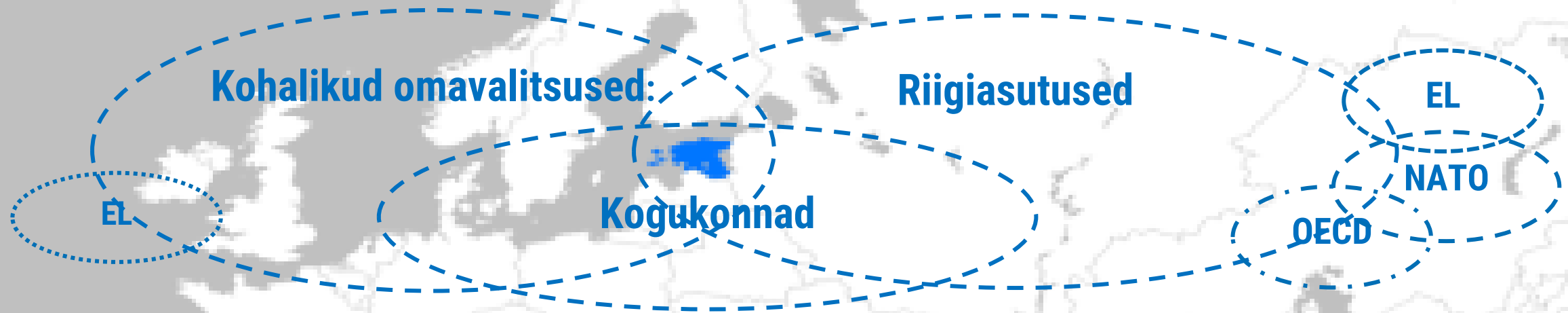
- Regulatsioonide mõjude hindamise süsteemi rollid poliit-ökonoomias ja 12 teadmuspõhise poliitika eeldust.
- Eesti Põhiseaduse, strateegia „Eesti 2035“ jt riigi sõnad (lubadused) vs teod (tõendid) regionaalpoliitikas.
- Kuidas ilmus Eesti regionaal- ja maaelupoliitika tööriistakuuri '*rural proofing*', mis see on, mis tehtud ja mis vajab tegemist, et see tööle saada Eesti heaks? Interregi projekti *Coop4RuralGov*, Soome ja Shotimaa näited.
- Teadmuspõhise regionaal- ja omavalitsuspoliitika eelduste kokkulepe pole raketiteadus, aga nõuab tööd.

+ Lisainfoallikad

Lugemisslaudid aruteluks ja sõelumiseks: mustand3. Fookus riigi arengukavade ja õigusaktide regionaalsete mõjude hindamise väljakutsetel, sh teenused linna-, maa- ja rannapiirkondade omavalitsustes. Aare 09.04.2025

1. Regulatsioonide mõjude hindamise süsteemi rollid poliit-ökonomilises vaates ja 12 teadmuspõhise poliitika eeldust

Miks OECD/EL riikide regulatiivsete reformide ja teadmuspõhise poliitika katsed tihti ebaõnnestuvad?

Kimp võtmemõisted: teadmus (i.k. *knowledge*)

Teadmuse tähendus:

- a) andmekorje eesmärk > andmed > informatsioon > analüüs > **teadmus** > kasu(tus)
- b) **teadusteave + väärtused**, nt vastutustunne, avatus, hoolivus, tulemuslikkus/kasu
- c) **teadusteave ja kogemuslik teave + selle rakendamine** nii era- kui ühishuvides.

- ⇒ **Miks** olemasolevate uuringute-ekspertide teadmused ei rakendata, miks reformid venivad, ei ole kestlikud?
- ⇒ **Kuidas** meie/Eesti tänast parimat kollektiivset regionaal- ja omavalitsuspoliitikate teadmist tulemuslikult 2025-2026 rakendada, et me nt aastal 2030 Eesti heaolu puudutavaid arengutrende Eesti kaardil vaadates ei peaks tõdema: oleme regionaalpoliitikas palju sõnu teinud, aega ja raha kulutanud, aga

Parem reguleerimine (i.k *better regulation*)*

Hea teadmuspõhise poliitika/valitsemise ümber käiva 'akadeemilise võistluse' tõttu on tuhandeid mõisteid ja mudeleid. Seepärast kasutan võimalusel OECD ja ELi tasandil kokku lepitud mõisteid.

Parem reguleerimine on kompleksmõiste, mis hõlmab mitut alamõistet ja -tegevust:

1. Poliitiline pühendumus (tahe, ressurss)
2. **Regulatiivsete mõjude analüüs (RMA)**
3. **Konsulteerimine**
4. **Lihtsustamine**
5. Ligipääsetavus teabele, sh mõjuinfo
6. Vastutavad struktuuriüksused
7. **Poliitika/õiguse tõhus rakendamine.**

***European Commission:** Mandelkern Group report, 2001.

[Better regulation: guidelines and toolbox \(2021\)](#)

RMA: süstemaatiline majandus-, sotsiaal-, keskkonna-, regionaal- jm mõjude eristamise ja kvantifitseerimise protsess õigusakti kavandist või mitteregulatiivsest valikust (nt hea tava) kuni selle rakendamise järelhindamiseni... Võib põhineda kulu-tulu jpm analüüsimeetoditele (OECD 2004).

Mõjude hindamine hõlmab lahendamist vajavaid probleeme, seatavaid eesmärgi, valikuid ja kompromisse ning erinevate tegutsemisvõimaluste potentsiaalseid mõjusid (EL 2021).

Konsultatsioonid: sidusrühmade sisend toetab poliitikatsükli eri etappidel tehtavat tööd, et pakkuda poliitikakujundajatele parimat võimalikku tõendibaasi (EL 2021)

Lihtsustamine: järjepidev vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtete rakendamine õigusloomes. ELi eesmärk on hoida halduskoormus minimaalsena (EUR-Lex).

ORGANISATION FOR ECONOMIC
CO-OPERATION AND DEVELOPMENT

Institutsioonid ja organisatsioonide juhtimine

Institutsioonid on inimeste ja organisatsioonide 'mängureeglid'.* Mõeldes ministeeriumide juhtimises õigusloome planeerimisele (sh andmed), nõustamisele ja kvaliteedikontrollile, siis küsimus on, kuidas luua sellised tingimused/**mängureglid**, kus:

- poliitika-, õigus- ja teenusloomes **osalejad tunnevad, et on kasulik teada ja kasutada** mõjude hindamise ja kaasamise meetodeid ning järgida hea õigusloome nõudeid ('silma hoitakse peal');
- poliitikaalgatuste sotsiaal-, majandus-, keskkonna-, haldus-, regionaal- jm **mõjude hindamine** ja mõjustatud **sidusrühmade kaasamine muutub tavaliseks, iseenesest mõistetavaks** osaks professionaalse mõtlemise ja otsustamise **rutiinides?**

* * * *

D.North: „**Institutsioonid on mängureglid ühiskonnas** või, täpsemalt, inimeste loodud piirangud, mis kujundavad inimestevahelist suhtlust. Seetõttu kujundavad need stiimuleid inimeste käitumises/vahetustes, olgu need siis poliitilised, sotsiaalsed või majanduslikud... Alates tavadest, käitumisnormidest ja käitumiskoodidest kuni seadusandluse ja lepinguteni üksikisikute vahel – institutsioonid arenevad ja on seetõttu pidevalt muutmas meie valikuvõimalusi.” (1990: 3, 20; **NB!** 1993.a sai D. North institutsiooniteooria arenduse eest **Nobeli preemia**).

W.R. Scott määratleb regulatiivsed, normatiivsed ja kultuurilis-kognitiivsed institutsionaalsed alamsüsteemid ning nelja tüüpi institutsionaalsed 'kandjad' - **sümboolsed** (nt väärtused, mõisted, seadused), **suhetega seotud**, samuti **rutiinid** ja **artefaktid** - mis tegutsevad erinevatel jurisdiktsiooni tasanditel, alates maailma süsteemist (nt OECD) kuni lokaalsete isiklike suheteni organisatsioonides jm (2001: 44, 77; 2014).

***Douglass C. North (1990)** Institutions, Institutional Change and Economic Performance – Cambridge University Press; **W. Richard Scott (2001)** Institutions and organisations – Thousand Oaks: SAGE (4th edition 2014); **OECD (2000)** Reducing the Risk of Policy Failure; **A.Kasemets (2018)**. Institutionalisation of Knowledge-Based Policy Design and Better Regulation Principles in Estonian Draft Legislation. (PhD study, based on 5 scientific publications from 2003 to 2018). University of Tartu Press, see Ch. 3, pp 35-39 <http://hdl.handle.net/10062/62643>

Kuidas arengukavade, õigusaktide jm regulatsioonide mõjude hindamise süsteem on kasulik poliitikutele?

Poliit-ökonomiline raamistik: *parema reguleerimise* süsteemil on OECD / EL riikide poliitikas peamiselt kaks funktsiooni:

- poliitiline kontroll bürokraatia ja õigusloome üle, ametnike tõhus töölepanek ja valijate kasu näitamine (et maksimeerida *poliitilist kapitali*, valijate hääli).
- riskide ja ebakindluse vähendamine majanduses, ühiskonnas, poliitikas – nn „tuletõrjealarmi“ funktsioon*

***C.M.Radaelli (2010):** *parema reguleerimise* (sh hea õigusloome) elementide seas on regulatiivsete mõjude analüüs kõige olulisem. Sellel on mitmeid kasulikke omadusi poliitilistele otsustajatele, sh saab tõendusmaterjali, kuidas mõjude hindamine toimib kontrollivahendina reeglite kujundamisel ja see täidab ka nn „tulekahjualarmi“ funktsiooni. OECD/EL suurriikide praktika kinnitab usku „ratsionaalsesse poliitikaanalüüsi“, targad poliitilised tegutsejad kujundavad *parema reguleerimise* süsteeme, et teostada poliitilist kontrolli bürokraatia, õigusloome ja poliitika struktuursete valikute üle. Samas võib paljudes OECD riikides näha ka legitiimsust taotlevaid poliitikuid ja poliitikaid, kus on tegemist ‘mõjude analüüsi süsteemi imiteerimisega’ (*Regulating rule-making via impact assessment* – Governance 2010, 23 (1), jt Radaelli artiklid 2008-17).

A.Kasemets (2018/PhDtöö): Eesti regulatiivsete mõjude hindamise, tulemuseelarve jms uuringud näitavad, et paljud Eesti juhtivad poliitika-kujundajad ei tunne piisavalt *parema reguleerimise* (sh mõjude hindamise ja kaasamise) võimalusi ei oska hästi neid tööriistu kasutada ei enda ja oma organisatsiooni/erakonna konkurentsivõime ega avalikes huvides. Ka Eestis kohtame teadmuspõhise poliitika *imiteerimist*.

Miks reformid ebaõnnestuvad? Teadmuspõhise poliitika juurutamise 12 eeldust ehk „ankruketi seadus“

1. Poliitiline tahe, pühendumus inimesekeskse mõjude hindamise süsteemi rakendamiseks strateegia-, õigus- ja teenusloomes.
2. Õiguslik alus mõjude hindamise süsteemile.
3. Ministeeriumide selge vastutus ja koostöö.
4. Ministeeriumi poliitikate juhtimise ja mõjude analüüsi võimekus (inimesed teevad asju).
5. Poliitikate mõjude hindamise juhendid ja kontrollküsimustikud (sh regionaalsed mõjud).
6. Andmete kogumise strateegiad (sh registrid, andmekogud; regulaarsed uuringud, e-paneelid).
7. Teadlaste ekspertiisi kaasamise süsteem.
8. Huvirühmade teavitus- ja kaasamissüsteem.
9. Keskastmejuhtide ja nõunike koolitused.

10. Järelevalve ja kvaliteedikontrolli süsteem.
11. Positiivse tunnustuse / hüve võimalus.
12. Negatiivse sanktsiooni võimalus neile, kes kokku lepitud mõjude hindamise nõudeid ei täida.

Uuringud

Teadmispõhise poliitika ja õigusloome kaksteist institutsionaalset eeldust*

AARE KASEMETS
Maailmaministeeriumi nõunik

Riigiametnike küsitlus selgitab, miks õigusloome normid ja faktid ei ole kooskõlas ning miks võtab meie inimeste, ettevõtete ja loodusega arvestava teadmispõhise õigusloome-kultuuri kujunemine palju aega.

Riigi õiguspoliitika õigusotsioloogilised uuringud on teaduskirjanduses suhteliselt haruldased. Viimastel kümnenditel on

kvaliteedikontrolli peatükis. Ankeedi 12 teadmispõhise poliitika ja õigusloome eelduse küsimust (vt tagapool) lähtuvad OECD regulatiivsete reformide uurimisraportite soovitusist 1995–2010 (Kasemets et al. 2011a; OECD 2000; OECD 2016). Üks

Miks riikide õiguspoliitilised jm strateegilised reformid kalduvad ebaõnnestuma ega saavuta soovitud mõjusid?

If integrity system, free media, 'moral service' of scientists, the rule of law, etc are working, positive motivation rise among politicians and civil servants

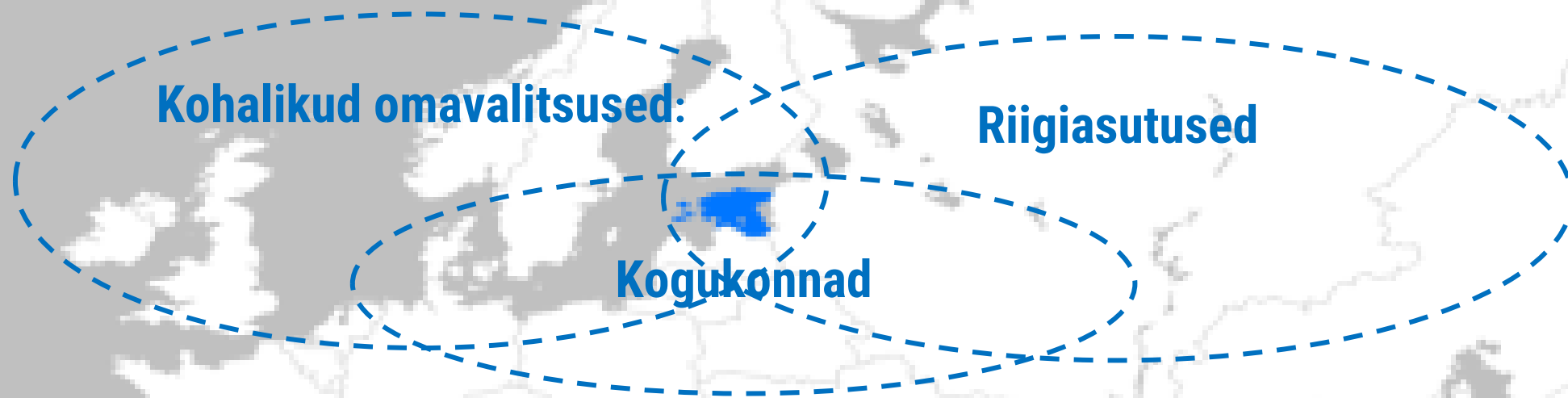
Institutional preconditions for knowledge-based public policy/law:

1. Political commitment to regulatory policy and impact assessment system
2. Legal basis for the impact assessment
3. Coordination between ministries
4. Analytical capacity of ministries, ICT etc
5. Guidelines for impact assessment, e.g. SCM to reduce administrative burdens
6. Data collecting strategies, e-Registers
7. Consultations: scientists, experts
8. Civic engagement: stakeholders, etc
9. Regular training of civil servants
10. Basic oversight system and control
11. Possibility of negative sanctions.

Figure 6: by author (ed 2011, 2016a) on the basis of OECD recommendations 1995–2010 and the control of corruption model (Mungiu-Pippidi 2012). A.Kasemets 2018b

A.Kasemets (2016) Riigikogu Toimetised nr 34; < OECD (2000) Reducing the Risk of Policy Failure > A.Kasemets (2018). *Institutionalisation of Knowledge-Based Policy Design and Better Regulation Principles in Estonian Draft Legislation*. PhD study. University of Tartu Press: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/62643>

2. Eesti Põhiseaduse, strateegia 'Eesti 2035' jt riigi sõnad (lubadused) **vs** teod (andmed, tõendid) regionaalpoliitikas

- Strateegia „Eesti 2035” sihid ja ‘Avatud valitsemise teekaart’, sh 6 eesmärki, 25 tegevust ministriumidele ja 5 KOV-idele, millel silma peal hoida.
- ‘Õigusloomepoliitika põhialused 2030’ (ÕPPA 2030) p. 3: „Õigusloomepoliitika on kaasav, ettenähtav ja teadmuspõhine...”
- EV Põhiseaduse preambula ja põhiõiguste kataloog – tundub et see alati ei kehti paljude organisatsioonide juhtimise ja inimeste mõtete-sõnade-väärtushoiakute tasandil, kui... kodanikud/ühendused ei ole teadlikud / aktiivsed õiguse ja õigluse taotlejad oma riigis/kodukandis/kodus (õigusteooria: ‘õiguse kolm kehtivust’). > Interregi Coop4RuralGov projekti idee: KOV-id + kogukonnad võiks ministriumide tööil silma peal hoida

Põhiseaduse kehtivuse kolm taset ja andmed

Oled kuulnud, et 'seaduse ees on kõik võrdsed'?

Sotsiaal-, haridus-, majandus-, keskkonna-, regionaal-, haldus-, IT jm mõjude hindamise andmed/teave seaduseelnõude seletuskirjades tõendab Põhiseaduse järgimist ja kehtivust seaduste mõjualas olevate inimeste, ettevõtete, kogukondade jt lõikes, **igas Eesti maanurgas**.

Näiteks, milline on seaduse/määruse mõju isikute põhiõigustele (§-id 8-55), sh:

- **Õigus haridusele:** maal/linnas, rikkad/vaesed, noored/keskealised/eakad?
- **Õigus tervise kaitsele:** maal/linnas, tööga/töötud? lapsed/eakad?
- **Õigus puhtale looduskeskkonnale:** maal/linnas? Kiviõlis/Soomaal?
- **Ettevõtlusvabadus ja eraomandi kaitse:** maal/linnas? naine/mees?
- **Õigus saada avalikku teavet:** arvuti on / ei ole; rikas/vaene, maal/linnas?
- **Õigus võrdsele kohtlemisele:** naised/mehed?, maal/linnas? Võrus/Tallinnas?

=>(Põhi)seaduse kehtivus *de facto* organisatsioonide juhtimise ja inimeste väärtushoiakute* tasandil sõltub inimeste teadmistest, õiglustundest, tahtest ja koostööst. **Kas sa täidad Riigikogus vastu võetud seadust A-B-C sellepärast, et see tundub **õige, vajalik ja õiglane**?

Õiguspoliitika põhialused aastani 2030

Vastu võetud 12.11.2020

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 65 punkti 1 ja riigieelarve seaduse § 20 lõike 1 alusel Riigikogu otsustab:

I. Õigusloomepoliitika visioon ja eesmärk

1. Õigusloomepoliitika kujundamisel ja rakendamisel tagatakse Eesti Vabariigi põhiseadusest lähtuv õiguskord. Kui sekkumine ei ole põhiseadusest tulenevalt nõutav, sekkub riik nii vähesel määral kui võimalik.
2. Kvaliteetse õigusliku lahenduse saavutamiseks järgivad nii Vabariigi Valitsus kui ka Riigikogu kõrvalekaldumatult hea õigusloome põhimõtteid. Riigikogu võtab vastu üksnes sellise seaduse, mis vastab hea õigusloome põhimõtetele.

II. Hea õigusloome põhimõtted

3. Õigusloomepoliitika on kaasav, ettenähtav ja teadmuspõhine. Kodanikel on võrdne õigus õigusloomes kaasa rääkida.
4. Õigusloomes tuleb arvestada, et riigi pidamine peab olema paindlik, tõhus ja kokkuhoidlik.
5. Õiguskord on stabiilne ja selge, tagades õiguse kasutajate teadlikkuse normidest ja võimekuse neid järgida.
6. Sihiks seatakse, et aasta-aastalt väheneb õigusloome regulatiivne koormus tuntavalt. Selle saavutamiseks ei alkatata uusi eelnõusid kergetahtselt. Uued normid kavandatakse õige tasandi õigusakti ja üksnes siis, kui nende vajalikkus on veenvalt põhjendatud. Õigusliku reguleerimisega probleemide lahendamine on viimane abinõu, enne seda kaalutakse teisi võimalusi. Lahenduste väljapakkumisel hoidutakse ülereguleerimisest ja liigsest kiirustamisest.
7. Õigusloome kavandamine kõigil tasanditel, sealhulgas Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis, muutub konkreetse seaduse või selle sätte muutmist nõudvast enam probleemi- või visioonipõhiseks.
8. Jätkuvalt lähtutakse õigusloomes põhimõttest, et õigusnormid koondatakse üldjuhul süsteemselt arendatud üld- ja eriosa seadustesse. Avalikult tuleb hinnata ja kaaluda poliitiliselt soovitatavate lahenduste õigusliku teostamise alternatiive, sealhulgas võrrelda, kuidas samalaadseid probleeme lahendatakse Eestiga õiguslikult, kultuuriliselt ja ühiskonnakorralduslikult sarnastes riikides. Normide kodifitseerimine ei saa olla eesmärk iseeneses.
9. Õiguskord aitab tagada Eesti rahvusvahelist konkurentsivõimet, inimeste heaolu ja ühiskonna turvalisust ning riik pakub selleks uuenduslikke lahendusi. Õigusloome peab sammu hoogustuva üleilmastumisega.

„Eesti 2035“ strateegilised sihid

Koostöömeelne ühiskond

põhineb ühtekuuluvustundel ning inimeste valmisolekul aktiivselt panustada ühiste eesmärkide saavutamisse ning hüvede loomisse.

Usaldus. Iga inimene, pere- ja kogukond ning vabäühendus saab ja tahab ühiskonnakorralduses kaasa lüüa ja koostööd teha.

Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik ...

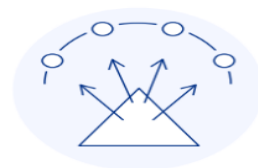
... kus poliitikakujundamine on koosloomeline ja inimesed saavad osaleda oluliste otsuste tegemisel...

Avalikud teenused on kvaliteetsed ja kättesaadavad sõltumata elukohast ning suurendavad inimeste heaolu ja turvalisust.

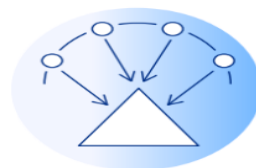

Tegus inimene

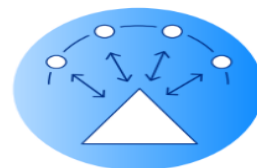
saab hästi hakkama ning **on ühiskondlikult aktiivne ja vastutustundlik**, panustades nii enda, pere- ja kogukonna kui ka riigi arengusse terve eluea jooksul.

Informeerimine

Konsulteerimine

Kaasamine

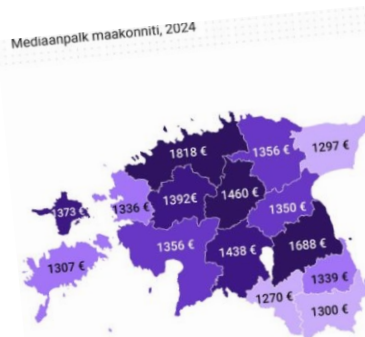
Koostöö

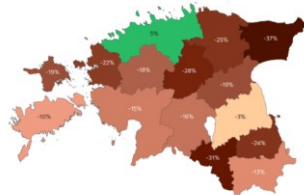
Delegeerimine

Koosloomelisuus

Tegelikkus (andmed): regionaalne ebavõrdsus on kasvanud, paljud maapiirkonnad 'hõrenevad'

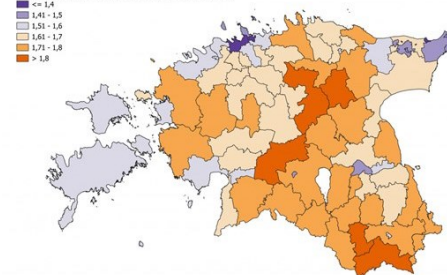

5-19-aastaste noorte arvu muutus 2022-2035

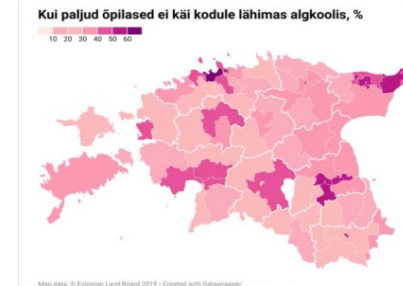

Allikas: Statistikaamet

Eesti omavalitsuste sündimuskordajad 2024. aastal

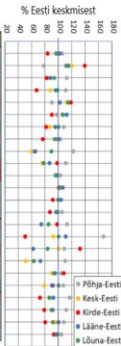

Laste koollised maapiirkondades ja linnades

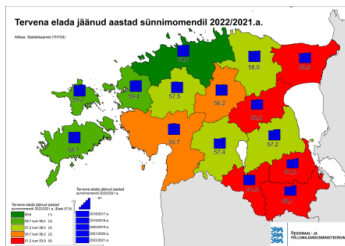
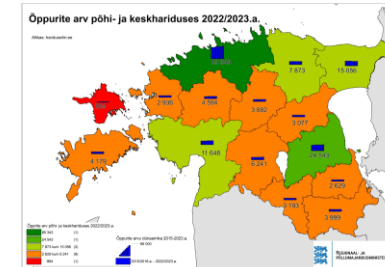
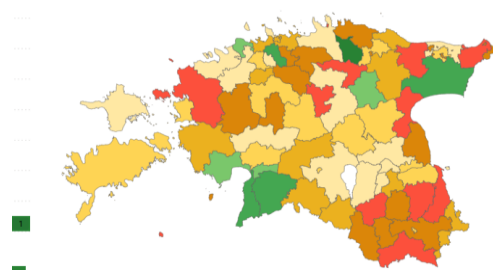

Map data: © Estonian Land Board 2019 - Created with Datawrapper

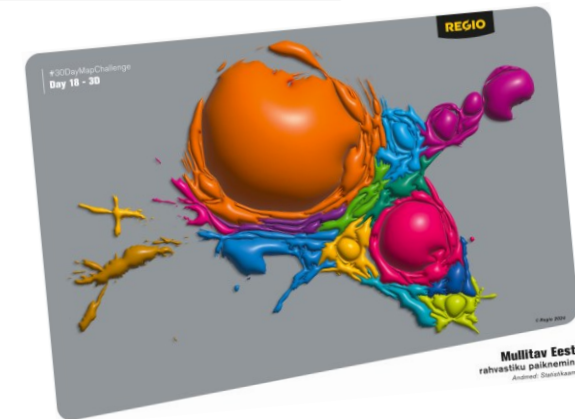
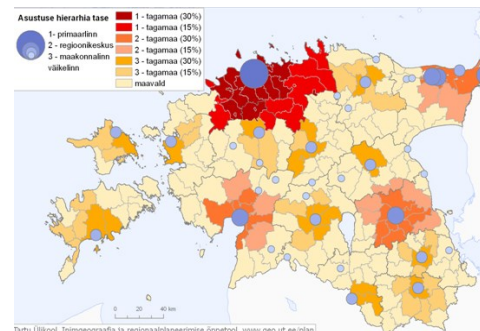
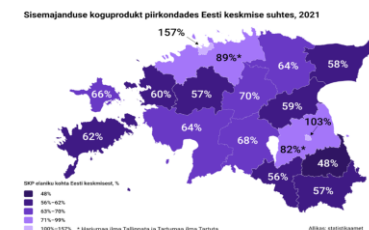
Selemõõdud, väärtused		Põ-Eesti	K-Eesti	L-Eesti	L-Eesti
(1) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		78	72	62	75
(2) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		18	27	31	26
(3) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		1341	886	838	953
(4) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		62	50	38	54
(5) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		48	59	63	54
(6) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		71	77	16	82
(7) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		87	70	65	76
(8) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		52	49	39	51
(9) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		51	25	27	37
(10) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		70	68	62	55
(11) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		94	88	87	89
(12) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		95	92	93	98
(13) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		74	73	67	73
(14) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		98	91	81	92
(15) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		68	66	76	66
(16) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		130	72	38	87
(17) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		167	153	202	128
(18) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		244	133	140	139
(19) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		75	43	38	67
(20) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		25	18	21	23
(21) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		59	43	37	46
(22) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		61	50	43	50
(23) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		66	58	49	61
(24) Tööajaga seotud määrad, % 15-74 aastased (2023)		105	99	91	97

Laste heaolu teenustase 2023. aastal

SKP elaniku kohta Eesti keskmisest, %

Mullitav Eesti rahvastiku paiknemine

Allikas: Statistikaamet

Juhist* hinda „... mõju regionaalarengule, sh linna-, maa- ja rannapiirkondadele“ täidavad vähesed. Miks

*VV/JuMD „Mõjude määratlemise kontrollküsimustiku“ ptk 9:

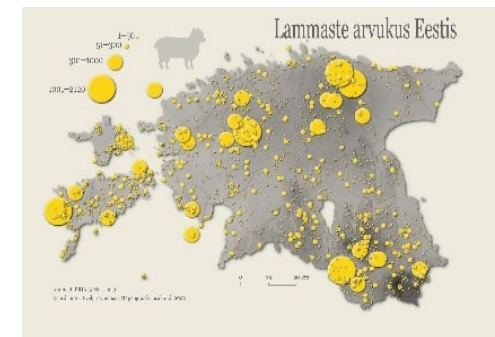
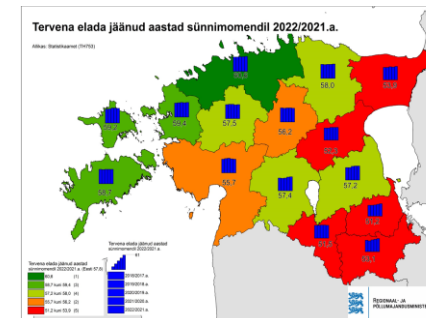
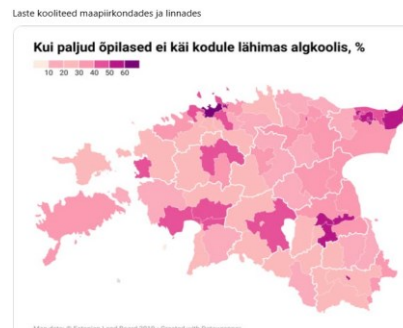
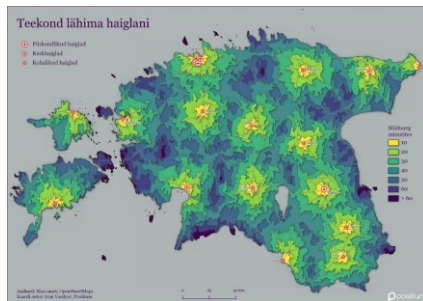
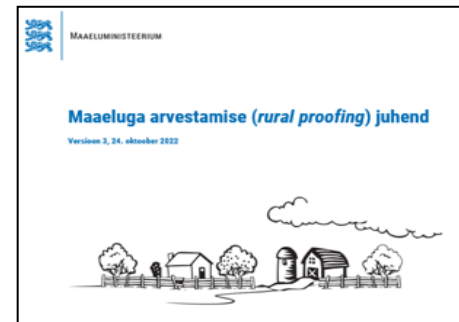
1) Kas lahendus mõjutab eri piirkondi erineval moel?

Loe lähemalt: [“Maaeluga arvestamise metoodika”](#) >

2) Kas lahendusega kaasneb mõni muu eelnevalt kajastamata piirkonnaspetsiifiline mõju?

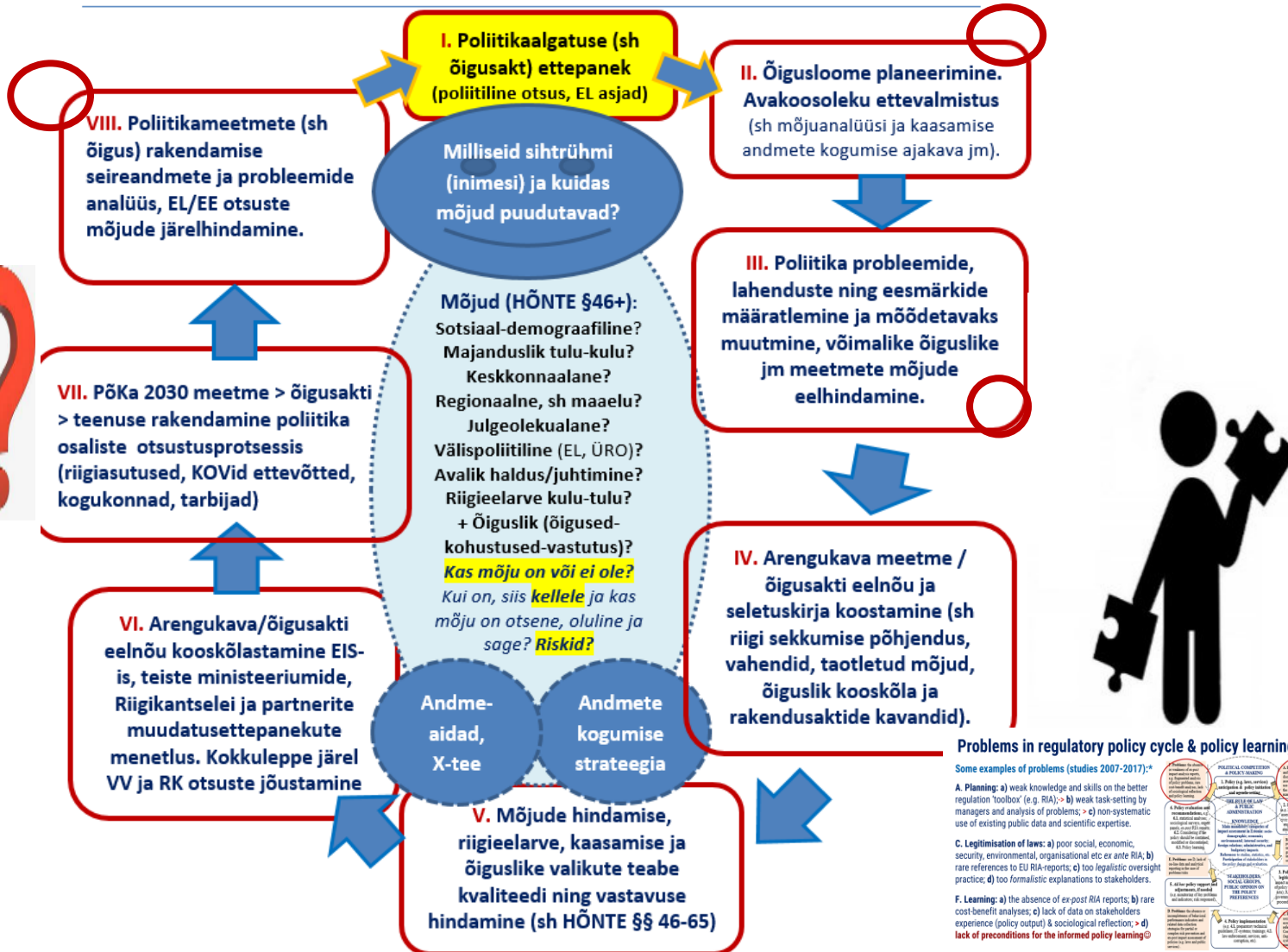
3) Kas lahendusel on piirkondadevahelisi sotsiaal-majanduslikke arenguerinevusi võimendav või vähendav mõju?

4) Kas lahendus mõjutab ruumiloomet või ruumi arengut mõjutavaid otsuseid?

Millistes poliitika juhtimise etappides ja kelle mõtlemisest sõltub mõjude hindamise ülesande/andmete kvaliteet?

Valik mõjude hindamisega ja osapoolte kaasamisega seotud strateegilise juhtimise probleeme / lahendusi MeM-i poliitika-, õigus- ja teenusloome etappides I-VIII*

Mõjude eelhindamise ja kaasamise tööde planeerimise abivahend ReM-is (2021+)

MeM-i uue õigusakti eelnõu mõjuessmärgi, sihtrühmade, mõjude/riskide eelhindamise, riigieelarve ning kaasamise teabe kaardistustabel töö planeerimiseks (nt avakoosolek)¹
Mis info on olemas ja mida on vaja veel leida, et vastata HÖNTE §§ 1, 7, 42, 46-50 nõuetele ja PõKa 2030-le?

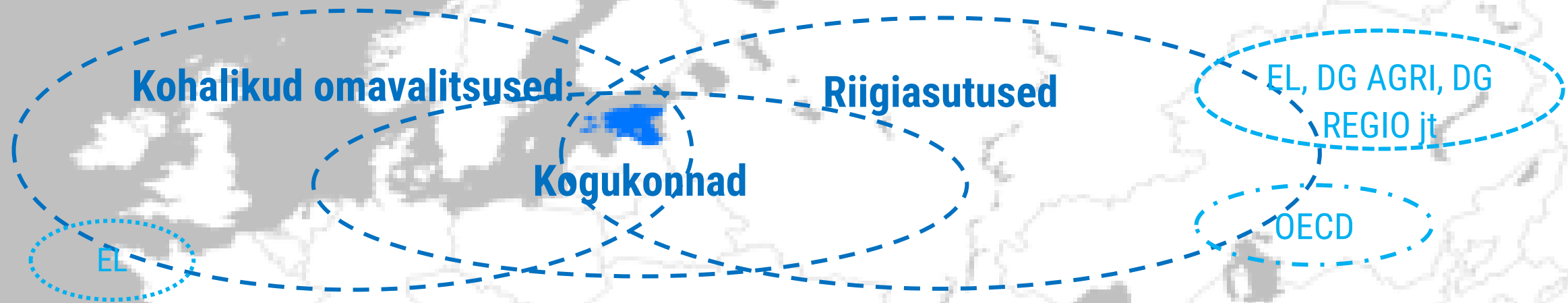
Mõjuessmärgide, mõjustatud sihtrühmade ja mõjude hindamise valdkondade ² teabe kiirkaardistamine ³	Kvalitatiivne teave (A) (sihtrühma, olukorra jm kirjeldus)	Kvantitatiivne teave (B) (arvandmed, analüüsid, uuringud)	Esiolgne teave A+B või 'mõju ei ole' (C)	Selgitused A-B-C teabe lisainfo ja järgneva tegevuste osas (näiteks kes, mida, mis ajaks teeb enne MeM-i kooskõlastusringi?)
A. Uue eelnõu seos PõKa 2030 mõjuessmärgide saavutamise (sh strateegilise riski hindamine) ⁴	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	PõKa 2030; VV/JuM Mõjude määratlemise kontroll-küsimustik (MMK) ptk 1-9 ⁵
B. Sidus- ja sihtrühmad: tüüp, arv, suurus, koht, mõju olulisus jm	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	HÖNTE § 50: oluliste mõjude korral kaasamiseks visand
1. Sotsiaalsed mõjud, sh tervis, sündid, surmad, ränne, pered, heaolu, õiglus, tööelu, vaesus jm	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	MMK ptk 1 ⁵ ; PõKa valdkonnas nt a) toiduohutus ja tervis; b) visioon 'maal on hea elada'
2. Mõjud haridus-, teadus-, kultuuri- ja spordialale	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	MMK, ptk 2 ⁵
3. Majandusmõjud, sh ettevõtete, MTÜde, leibkondade kulud-tulud, laenu, energia, jpm	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	MMK, ptk 3 ⁵ ; võimalusel lisainfo: väliskeskonna-, tegevus- ja finantsriskid ⁶
3.1. Põllumajandus, kalandus, vesiviljelus, toidutootlus jm	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	See MMK ptk 3 ala-ptk vastab PõKa 2030 struktuurile ⁷
3.2. Halduskorraldus (aeg=raha: elanikul, äriettevõtte, MTÜ-l)	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	MMK ptk 3 ⁵ (aeg=raha sektori keskmise palga alusel)
4. Keskkonnamõjud, sh maa, vesi, õhk, müra, elurikkus, maastik jpm	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	MMK, ptk 4 ⁵
5. Infotehnoloogia, e-riik: IT-arendus, side, kyberkaitse	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	MMK ptk 6 ⁵ (eraldi avalik sektor ja ärisektor)
6. Riigikaitse ja välisuhted	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	MMK ptk 7 ⁵ , sh toiduvaru
7. Mõju siseturvalisusele: kriisid, turvalisus, julgeolek, seaduslikkus	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	MMK ptk 8 ⁵ ; korruptsioonirisk ⁸ ; toiduohutus+julgeolek
8. Regionaalareng, sh linna-, maa- ja rannapiirkonna erisused	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	MMK ptk 9 ⁵ , ptk 1-8 andmed võimalusel Eesti kaardile
9. Riigiasutuste korraldus, struktuur, teenused jm	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	MMK ptk 5 ⁵ ; tegevus-, maine-, vastavus- ja aruandlusriskid ⁹
9.1. Riigieelarve kulud-tulud ¹⁰	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	MMK ptk 5 ⁵ ; finantsriskid ¹¹
9.2. KOV-ide korraldus, teenused ja kulud-tulud	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	MMK ptk 5 ⁵ ; sh riigi teenuste ja eelarve delegerimine
10. Muu probleem/mõju	1-2-3-4-5	1-2-3-4-5	...	
Koond: n>... = hea	...	...	...	

Teabe esialgse kaardistuse ja eelhinnangu koostaja: [nõuniku/peaspetsialisti nimi, telefon]

Esiolgne ettepanek lähteülesandeks osakonnajuhatajale: [tegevused, aeg, koostöö jm].....

¹Mõjude määratlemise kontrollküsimustik MMK 2022. Lisainfo juhendite, meetodite jm üldinfo osas Aare Kasemets, SFO, tel 132, regionaalsete ja maaelumõjude osas Taavi Kurvits, MAO, tel 526; riigieelarve- ja teadusala mõjude ning teadusuuringute leidmise osas Liis Sipelgas, TAO, tel 249, ja riigieelarveliste mõjude osas Allar Vellner, SFO, tel 113.

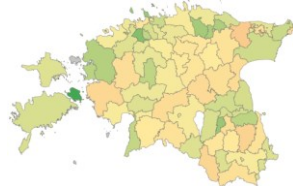
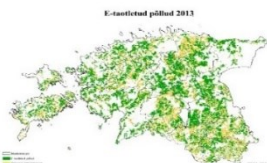
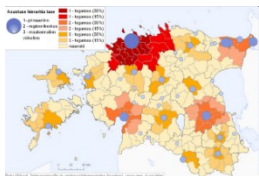
3. Kuidas ilmus Eesti regionaal- ja maaelupoliitika tööriistakuuri '*rural proofing*', mis see on, mis on tehtud ja mis vajab tegemist, et see tööle panna Eesti heaks?

Ajalugu: Euroopa Liidu Maaelupakt **2019** > „Eesti põllumajanduse ja kalanduse arengukava aastani 2030“ ptk 3.6 (maaelu) **2020** > Vabariigi Valitsuse memorandum maaeluga arvestamise (i.k. *rural proofing*) teemal minister Urmas Kruuse ajal (**2021**) > Maaeluministeeriumis valmis „Maaeluga arvestamise (i.k. *rural proofing*) juhend“ (**2022**), mis seoti „Mõjude määratlemise kontrollküsimustiku“ (JuDM, **2022**) regionaalsete mõjude hindamise peatükiga, sh mõjud linna-, maa- ja rannapiirkondadele. Ministeeriumi struktuurimuutuste, kriiside jm põhjustel pole *rural proofingu* teema tipu-prioriteet olnud. **2022** tegin T.Kurvitsaga 2 veebikõnet EL Maaelu Arengu Võrgustikus ja **2023**.a 'tõime koju' interregi projekti Coop4RuralGov.

Mõiste *rural proofing*: maaeluga seotud mõjude hindamine ja maaeluga arvestamine...

Maaelu mõjude hindamine, ka maaeluga arvestamine (i.k. *rural proofing*) tähendab poliitikate, rahastusprogrammide ja õigusaktide eelnõude läbivaatust maaelu vaatenurgast, et süsteemselt hinnata poliitikate võimalikke majandus-, sotsiaal-, keskkonna-, kultuuri-, digitaalse ühenduvuse jm mõjusid maapiirkondade elanikele ja ettevõtlusele.*

* Eesti keelse mõiste 'kodustamise katsetused' alles käivad. Võimalikud alternatiivid ChatGPT4.0 arvates:

- Maaelule sobivuse hindamine
- Maaelukohaste mõjude süsteemne läbivaatus
- Maaelumõjude hindamine poliitikakujunduses
- Maaelu-sõelumine (metafoorne, ent visuaalselt kõnekas)

Rural Proofing (*inspiration*):

/def./ European Union

Rural proofing means reviewing policies through a rural lens, to make these policies fit for purpose for those who live and work in rural areas. In practice, it considers, for policies in the making, the actual and potential, positive or negative, direct and indirect impacts and implications on rural jobs, development prospects, social well-being, equal opportunities for all and the environmental quality of rural areas and communities.

/def./ European Committee of the Regions

Rural proofing is ensuring that "thinking rural" becomes part of the policy design at all governance levels, potential negative impacts are addressed and positive aspects of a policy are fostered. From a methodological point of view it is close to Territorial Impact Assessment (TIA) as recognised by the Better Regulation Toolbox, tool #34 in its approach of focussing on assessing impacts based on specific regional traits and characteristics. Rural proofing however is not only an impact assessment process, but rather part of the overall policy design. "Thinking rural" needs to be relevant at all stages, from drafting the initial policy strategy all the way to impact assessment after implementation.

/def./ The European Network for Rural Development (ENRD)

Rural proofing is a mechanism that can help drive rural revitalization by ensuring that all relevant policies beyond rural development are aligned with rural needs and realities. Rural proofing is a systematic process to review the likely impacts of policies, programmes and initiatives on rural areas because of their particular circumstances or needs (e.g. dispersed populations and poorer infrastructure networks). In short, it requires policy-makers to 'think rural' when designing policy interventions in order to prevent negative outcomes for rural areas and communities.

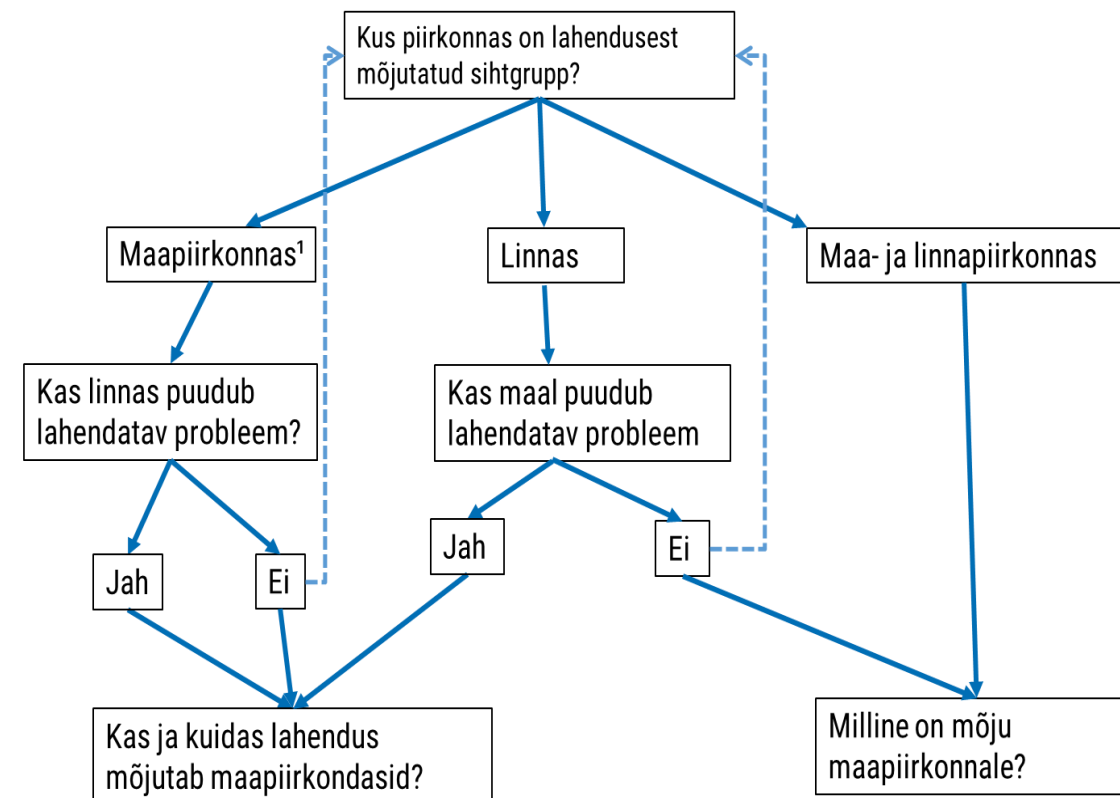
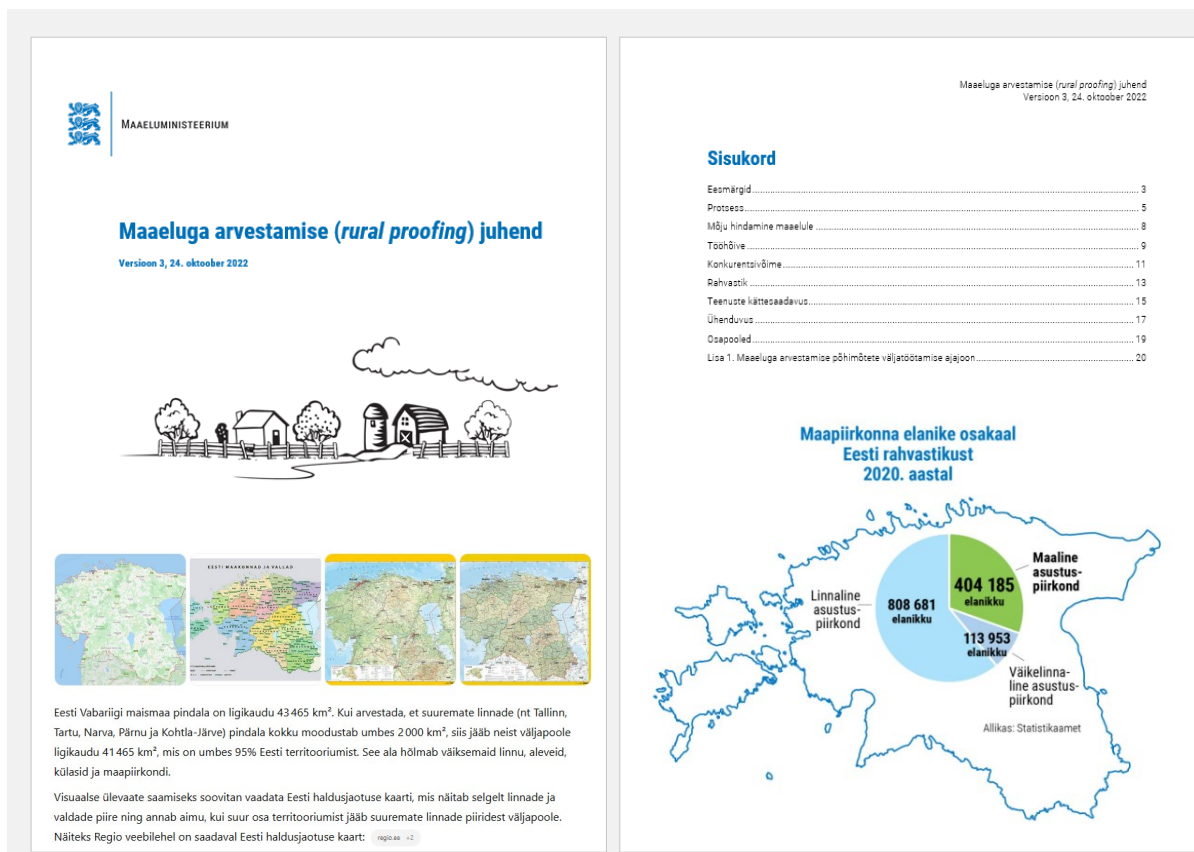
/def./ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

Rural Proofing is a process, not a policy. It is a guidance mechanism that involves a number of interconnected variables that aim to enhance the quality of government decision-making in relation to rural regions. It's a tool to ensure policies are fit for purpose in rural areas. It involves making policy decisions, based on evidence on rural dynamics, available in a timely fashion, to enable changes and adjustments early in the policy design and strategy development phase.

Source: Interreg project Coop4RuralGov: workshop in Olite, Navarra / Spain, 25-26.IX.2024 (designed by DOT, Bilbao - <https://feeldot.com/en/>)

Maaeluga arvestamise (*rural proofing*) juhend

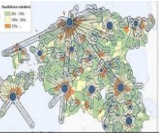
(versioon 3: 2022* – jätkuarutelud 2025-2026)

¹Maapiirkond on Statistikaameti metoodika alusel maaline ja väikelinnaline asustuspiirkond

*ReM: <https://www.agri.ee/maaelu-pollumajandus-toiduturg/maaelu-maettevotlus-maakasutus/maaeluga-arvestamine>

Kuidas nügida regionaalsete (sh maaelu) mõjude hindamine kehtivatesse mõjuhindamise juhistesse ja tööruitiinidesse kõigis ministeeriumides?

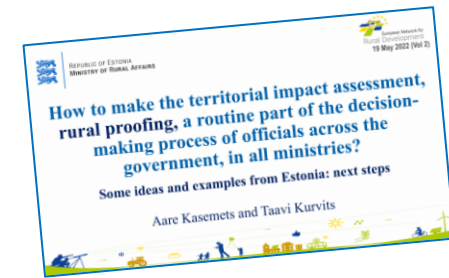
1. Poliitiline toetus maaelu mõjude hindamisele on alates aastast 2019

EL Maaelupakt 2019. Eesti Vabariigi Valitsus: PõKa 2030 (2021); Maaeluga arvestamise memorandum (2022). Ministeri Piret Hartman rõhutas Riigikogu 2024.a kõnes regionaalse mõju hindamise ja maaeluga arvestamis tähtsust. Teema on ELi Maaelupakti uues tegevuskavas ja Eesti ÜPP 2028+ suunistes (2025).

Uus väljakutse!

2. Selgemad reeglid ja juhised

2022.a täiendati Valitsuse eelnõude mõjuhindamise juhiseid maaelu arvestamise teemaga (Mõjude määratlemise kontrollküsimustik, ptk 9, sh mõjud linna-, maa- ja ranna-piirkondadele). Maaelu mõjude hindamise tööriistakast vajab lihtsustamist, andmeid, kommunikatsiooni ja koolitusi.

3. Järelvalvesüsteem ja käitumisteaduslik lähenemine

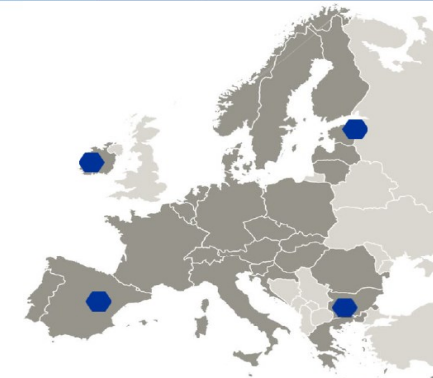
Kehtivad juhised pakuvad võimalusi, kuidas teiste ministeeriumide eelnõude algatuse ja kooskõlastuse protsessides regionaalsete ja sh maaeluga seotud mõjude hindamise praktikat soodustada. See hõlmab nt tähelepanu juhtimist teabe puudumisele, nõustamise ja andmete pakkumist, käitumuslikke mõjutusi (nõ nügimist) või vajadusel ka selliste poliitikaalgatuste blokeerimist, mis ei arvesta maaelu eripärasid.

4. Aktiivne osalus ja koostöö võrgustike, nõukodade ja projektide kaudu

Maaeluga seotud võrgustike kaasamine ning osalusvõimalused ministeeriumide poliitikate, õigusaktide ja teenuste kujundamises aitavad hinnata poliitikaalgatuste probleeme/mõjusid maa- ja rannapiirkondades elavate/tegutsevate leibkondade, kogukondade ja/või ettevõtete vaates.

*Aare Kasemets & Taavi Kurvits (2022). How to make the regional impact assessment, rural proofing, a routine part of the decisionmaking process of officials across the government, in all ministries? Some ideas and examples from Estonia. [Slides via web of EU Network of Rural Development \(ENRD\)](#).

EL INTERREG projekt Coop4RURALGov:

Maaelu mõjude hindamine. Koostöö hõredalt asustatud maa-, ranna- ja mägipiirkondadele keskenduva valitsemise parandamiseks.

Probleem

Seaduste eelnõusid koostatakse tavaliselt linnalisi piirkondi silmas pidades ja see on tihti maapiirkondi diskrimineeriv, sest arvestamata jäetakse maal elavate inimeste/ühenduste õigused, vajadused, ootused ja võimalused.

Seetõttu on vaja:

- **Parandada territoriaalsete mõjude hindamise (sh *rural proofing*) teadmisi**, kohandada regulatsioone arvestades maaeluga ning tagada, et kõik asjakohased poliitikad, ka need, mis ei ole otseselt seotud maaeluga, vastaksid maapiirkondades elavate inimeste vajadustele ja tegelikkusele.
- **Parandada avaliku halduse ja poliitikate juhtimise protsesse** nii, et need arvestaksid kõigi kodanike õigustega, sõltumata nende elukohast.
- **Parandada poliitilist kultuuri**, sest teadmistel põhinev (=vastutustundlik) poliitika-, õigus- ja teenuseloome on kestliku arengu eelduseks 😊

Coop4RURALGov (2023–2026)

parandab Hispaania, Bulgaaria, Eesti ja Iirimaa nelja piirkonna võimekust poliitikakujunduse- ja valitsemise protsessides, et kavandada ja rakendada avalikke poliitikaid, programme, seadusi ja muid algatusi, mis arvestavad maapiirkondades elavate inimeste ja kogukondade eripära, ressursse ja vajadusi.

<https://www.interregeurope.eu/coop4ruralgov>

Coop4RuralGov projekt 2023-2026

Interreg
Europe

Co-funded by
the European Union

Coop4RURALGov

Partnerriigid: ES (Navarra), IRL (Galway), BU (Bratisgavo), EE (ReM ja Tartumaa: TOL)

Eesti tuumik - lisainfo: Taavi Kurvits, Kaja Lääts ja Aare Kasemets ReM-ist ning Sven Tobreluts ja Kristi Jõesaar Tartumaa Omavalitsuste Liidust (TOL). Võrgustik laieneb 😊

Oodatavad tulemused: parem tööriistakast riigi ja maakonna/KOV-ide tasandi otsustes maaeluga arvestamise metoodika juurutamiseks (sh juhendid, nõustamine), teadlikkuse suurendamine Eestis, maaelumõjude hindamise piloteerimine, partnerite kaasamine ja koos õppimine.

- Tegevuste näited 2024-2025:**
- 1) Eesti situatsiooniuuring (ligi 50 näitajat: Eesti, Peipsiveere, Tartu);
 - 2) 18.10.2024 projekti tutvustus ja koolitus-arutelu TOL-is;
 - 3) 25-27.09.2024 Teenusdisaini meetodil töötuba Olites, Navarra ja paneel Madriidis (vt varuslaide);
 - 4) Nelja riigi võrdlevuuring Eesti Maaülikool tiimi juhtimisel (Dr Anne Põder, Taavi Kiisk);
 - 5) **Ees ootab:** Eesti osapoolte metoodika töötuba Tartus 8.5.2025 (sh võrdlevuuringu esitlus);
 - 6) Rahvusvaheline töötuba Tallinnas, sh Soome eksperdid (28-29.5.2025);
 - 7) Tartumaa KOV-ide õppevisiit Iirimaa Galway piirkonda (planeerime: sügis 2025).

Soome süsteemi kujunemine 2007+ ja juhtimine

- 2007 loodi Soome maaelu mõjude hindamise **töörühm** Kanada jt eeskujul
 - 2009 Koostöö **OECD**-ga; Maaeluprogrammi raport **Soome Parlamendile**.
 - 2016-2020 **Maaelupoliitika Nõukogu** jälgis ka maaelumõjude hindamisi.
 - 2017-2019 Soome Parlamendi haja-asustusega piirkondade töögrupp.
 - 2021-2027 uus Maaelupoliitika Nõukogu ja **Maaelupoliitika Programm**, 2021 Maaelumõjude hindamise juhend ja kontrollküsimustik (vabatahtlik).
- ☐ Juhendi rakendust juhib **Põllumajandus- ja Metsandusministeerium**, kuid järgimise eest vastutab **iga konkreetse poliitika eest vastutav ministeerium**, kui eelnõu mõjud erinevad linna- ja maapiirkondades.
- ☐ Sõltuvalt poliitikast ja rakendustasemest täidavad kontrollküsimustikku kas üksikud ametnikud või ametnikud koos kaasatud ettevõtjate, vabaühenduste, teadlaste jt esindajatega töötubades jm (joonis 2).
- ☐ Mõnikord toetatakse hindamisi geoinfoanalüüsi tugiteenusega.

Rural proofing in Finland: timeline

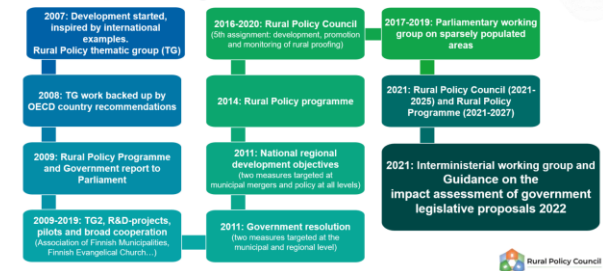

Figure 2. Simplified process description of the Rural Impact Assessment methodology

Soome juhend hõlmab riigi ja regioonide tasandit

Soome maaelu mõjude hindamise juhendi sissejuhatus

Soome eri piirkondade tingimused erinevad suuresti geograafia, majanduse struktuuri, sotsiaalmajanduslike erinevuste ning ka kultuuri tõttu.

Seadusandlike ettepanekute maaelumõjude hindamine on oluline, kuna näiteks kaupade ja teenuste turud, maakasutus ning kolmanda sektori ja kohalike kogukondade roll erinevad maa- ja linnapiirkondades oluliselt.

Maaelu toimib mitmel viisil erinevalt linnadest ning otsustel, programmidel jm regulatsioonidel on maa- ja linnapiirkondadele erinev mõju.

Seadusandlust ette valmistades tasub seega küsida, kuidas kavandatav seadus mõjutab erinevaid piirkondi? Millised mõjud ilmnevad, kui sihtkoht asub maapiirkonnas? Kas mõju on maa- ja linnapiirkondades erinev?

Justiitsministeeriumi üldises mõjuhindamise juhendis on üldised juhised maaelumõjude arvestamiseks, mida käesolev juhend täiendavalt avab.

Allikas: **Antonia Husberg, Toivo Muilu, Hilikka Vihinen, Olli Voutilainen (2022).** Rural impact assessment of legislative proposals. Rural impact assessment guide for drafters - Finnish Ministry of Agriculture and Forestry 2022, 65 pages (Coop4RuralGov)

Content

1 Introduction to rural impact assessment

- 1.1 Rural impact assessment is a tried and tested method
- 1.2 Rural impact assessment as part of regulatory assessment

2 Rural areas under evaluation

- 2.1 Rural features in a nutshell
- 2.2 Rural areas as types of municipalities and regions
- 2.3 Specific characteristics of sparsely populated rural areas
- 2.4 Characteristics of a nuclear region
- 2.5 Specific features of the peri-urban countryside

3 Rural impact assessment sites

- 3.1 Issues to be assessed in terms of population
- 3.2 Issues to assess in terms of housing, services and mobility
- 3.3 Issues to assess for skills and employability
- 3.4 Issues to be assessed from an economic point of view
- 3.5 Issues to be assessed in terms of democracy, and inclusion
- 3.6 Issues to assess for security of supply
- 3.7 Issues for environmental and/or landscape assessment
- 3.8 Other impacts, for example between types of impact

4 How to assess rural impacts in the legislative process

- 4.1 Checklist to identify key evaluation areas
- 4.2 Expert group to support the evaluation
- 4.3 Spatial data and surveys support further assessment
- 4.4 Rural impacts highlighted through consultations
- 4.5 Highlighting hidden issues by involving rural people / actors

5 Key contact points

- 5.1 Rural Policy Council (MANE)
- 5.2 Advisory Council for Archipelagos (SANK)
- 5.3 Useful sources of information

Annex 1. Table of the main issues related to the target areas

Annex 2. Summary table on accessibility of services

Soome juhendi näide: ruumiandmed

Maapiirkonnad kui omavalitsuste ja piirkondade tüübid (ptk 2.2)*

Soome maapiirkonnad jagunevad **nelja tüüpi**: linnalähedased maapiirkonnad, põhilised maapiirkonnad, hõredalt asustatud maapiirkonnad ning kohalikud maa-asulad (kohakeskused). See jaotus põhineb 250 m² suurustel statistilistel ruutudel ja nendega seotud ruumiandmetel, mille alusel on loodud riiklik linn-maa klassifikatsioon (Soome Keskkonnaamet, 2020). Selle klassifikatsiooni järgi on **95% Soome maismaapinnast maapiirkond** (vt kaart joonisel 1, vasakul). Hindamisel tuleks arvestada ka linnalähedasi piirkondi, kuna rahvusvaheliselt (Eurostat) käsitletakse neid samuti maapiirkondadena.

Ruumiandmete linn-maa klassifikatsiooni on üldistatud ka omavalitsuse tasandile: iga Soome omavalitsus on klassifitseeritud kas... (a) linnaliseks, (b) linnalähedaseks maapiirkonnaks, (c) põhiliseks maapiirkonnaks või (d) hõredalt asustatud maapiirkonnaks (vt kaarti – joonis 1 paremal).

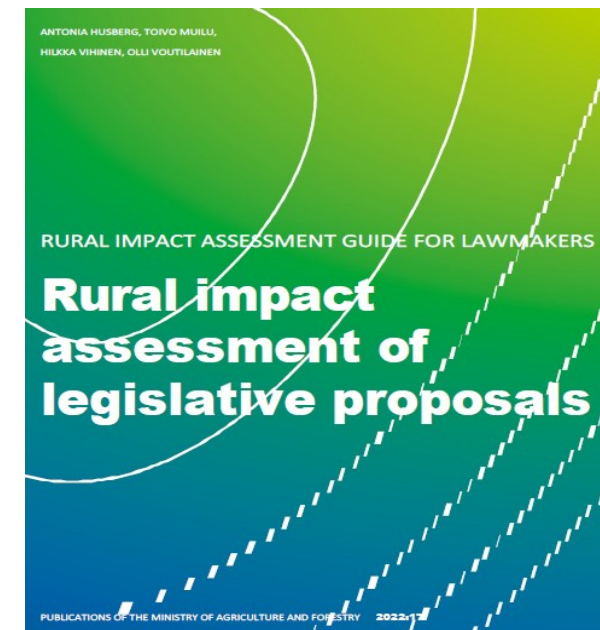
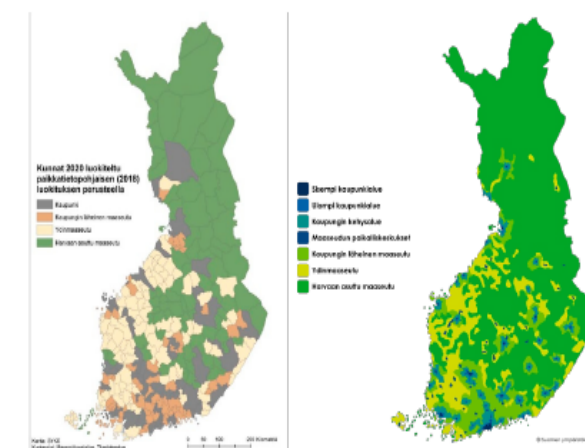

Figure 1. Rural areas as depicted in the national spatial data-based (subspatial) urban-rural classification. classification (left) and this classification generalised to the municipal level (right) (source Finnish Environment Institute 2020)

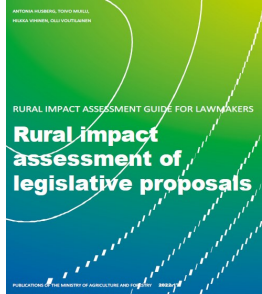

* Antonia Husberg, Toivo Muilu, Hilikka Vihinen, Olli Voutilainen (2022). Rural impact assessment of legislative proposals. Rural impact assessment guide for drafters - Finnish Ministry of Agriculture and Forestry 2022, 65 pages (Projekti Coop4RuralGov arhiiv)

Soome näide: põhiteemad ja kontrollküsimustik

Soome juhendi kontrollküsimustiku põhiteemad, lk 39-44:

- **Sihtrühm: elanikkond** (sh 3 küsimust, olulisuse hinnangud, paremal tulbas sinikirjas maaelu puudutavad lisaküsimused >)
- **Elamumajandus, teenused, mobiilsus** (12 küsimust)
- **Oskused ja tööhõive** (5 küsimust)
- **Majandus äri ja ettevõtlus** (12 küsimust)
- **Demokraatia, osalus ja kaasamine** (4 küsimust)
- **Rahvuslik julgeolek ja varustuskindlus** (8 küsimust)
- **Keskkond ja/või maastik** (4 küsimust)
- **Muud võimalikud mõjud** (nt investeeringud)

Checklist Part B evaluation questions and key issues to be checked	The importance of impact	Identified rural impacts
Target: population How the proposed legislation will affect rural areas – to the resident population, taking into account the different population groups (elderly, children, young people, women, men, etc.)? – the demographic structure? – on the well-being and health of the population?		How does the legislation and/or programme affect rural areas? – demographic trends, the position of women children, the position of families? – housing conditions in rural areas? – the possibilities of emigration and/or – integration opportunities in rural areas? – the multi-migrant population?
Assessment area: housing, services, mobility How the proposed legislation will affect rural areas: – access to and quality of services? – accessibility and availability of services? – construction (village planning, land and housing supply)? – the conditions for living and/or moving to the area and the increase in housing types? – the right and opportunity for older people to live at home or in their neighbourhood?		How the proposed legislation/programme will affect rural areas – travel time (measured along roads) for services and commuting, and the cost of mobility for households, for example? – the opportunities for families with children to live and settle in rural areas? – young people's
Strengths • Adaptable method • Has raised awareness of rural issues • The "results" from rural proofing can be used in further development work (strategies, programmes) • The (participative) process of rural proofing has improved the cooperation among actors. • Enhances place based policy and development.		Weaknesses • Voluntary (few uses rural proofing) • Resource-demanding • Willingness to take charge of the process (linkage to municipal council, steering group, board i.a.) • One of many impact assessments (not a priority)

* **Antonia Husberg, Toivo Muilu, Hilikka Vihinen, Olli Voutilainen (2022).** Rural impact assessment of legislative proposals. Rural impact assessment guide for drafters - Finnish Ministry of Agriculture and Forestry 2022, 65 pages; **Antonia Husberg (2022)** Presentation at ENRD; (Projekti Coop4RuralGov arhiiv)

Shotimaa näide Eesti (tuleviku)maakondadele

Miks on vaja maaelu mõjude hindamist?*

Maapiirkonnad annavad olulise panuse meie rahvuslikku kuvandisse, väärtustesse, kultuuripärandisse ja ka majandusse – mitte ainult sisemajanduse kogutoodangu (SKP) mõttes, vaid ka looduskapitali ning inimeste heaolu ja elukvaliteedi kaudu. Usaldusväärne teenuste osutamine maapiirkondades võib vajada erilahendusi, sest piirkonnad on nii geograafiliselt kui kultuuriliselt mitmekesised ja omanäolised.

Maaelu mõjude hindamise rakendamine aitab:

- mõista maapiirkondade kogukondade ja ettevõtete vajadusi ning eripära;
- kujundada ja ellu viia tugev poliitika, mis toetab maaelu Shotimaal;
- näha ja tõsta esile olemasolevaid tugevusi, mis aitavad poliitikat ellu viia;
- tuvastada poliitikate võimalikke soovitud ja soovimatud mõjusid maaelule;
- tagada, et poliitikast tulenevad tulemused ja mõjud on õiglaselt jaotatud;
- näidata, et piirkonna inimeste häält on kuulda nii kohalikul kui riiklikul tasandil.

Kuidas küsimustikku täita?

Juhend aitab sul täita maaelu hindamise küsimustikku tuginedes Shotimaa valitsuse materjalidele ja rahvusvahelisele heale praktikale [...] 😊

RURAL ASSESSMENT TOOLKIT

Guidance to consider rural needs during policy making and delivery. Contents:

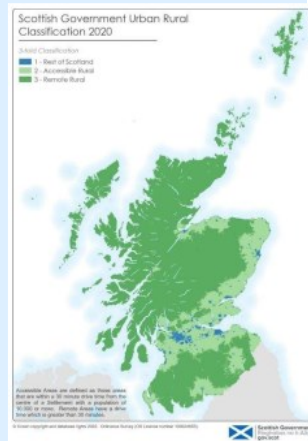
- Introduction
- Toolkit Overview
- Why do we need a Rural Assessment?
- What Is a Rural Assessment?
- How to apply a Rural Assessment to your work? ([steps 1 > 2 > 3 > 4 > 5 > 6 >](#))
- Things to bear in mind when completing the Rural Assessment
- Rural Assessment Questionnaire
- Annexes ([drafts](#)):
 - Resource bank – e.g. Rural Scotland Data Dashboard; Trends in Rural Scotland'25
 - Suggested list of rural stakeholders
 - Toolkit Feedback Survey (e.g. data)

Shotimaa näide: hindamise teemad, andmed ja juhtimine

Šotimaa maapiirkondade aruanne ja andmepaneel on tõenduspõhine Šoti maapiirkondade ülevaade. Andmed on kogutud eri allikatest ning need käsitlevad järgmisi põhiteemasid:

1. Majandusareng
2. Transport
3. Eluasemed
4. Sotsiaalne õiglus
5. Rahvastik
6. Digitaalne ühenduvus
7. Haridus ja oskused
8. Tervis ja sotsiaaltoetused

Poliitiline ja administratiivne juhtimine

1. Šoti Valitsus (Scottish Government)

- Igas ministeeriumis (nt transport, tervishoid, haridus) vastutavad poliitika kujundajad selle eest, et poliitika mõju hinnataks ka maapiirkondadele.
- Vastutavad ministrid esitavad aruandeid Šoti Parlamendile.

2. Šoti Maaelu- ja Keskkonnaministeerium (Rural Affairs & Islands Directorate)

- Tegutseb **juhtiva tugijooksena** *rural proofingu* küsimustes.
- Vastutab maapiirkondade arengupoliitika, statistika ja strateegiate eest.
- Toetab teiste valdkondade ministeeriume *rural proofingu* rakendamisel.

3. Šoti Parlamendi Komisjonid (nt Rural Affairs and Islands Committee)

- **Parlamentaarne järelevalve** ja poliitikate hindamine.

Pidev maaeluandmete ülevaade 2000+ (*Rural Scotland Key Facts*) lõi aluse. Maaeluarengu programmid 2007+, sh *rural proofing*. Poliitika arutelusid hakkasid maaelumõjude hindamise tulemused mõjutama koos raportite esitlustega 2010+. **Tagasisivaates** on leitud, et vastutavatel asutustel ei olnud sageli piisavalt suurt pühendumust, tihti tehti hindamisi hilises etapis, kus see mõjutas poliitikat vähe.

4. Teadmuspõhise regionaal- ja omavalitsus- poliitika eelduste arutelu ja kokkulepe Eestis ei ole raketiteadus, aga nõuab tarka koostööd

Kohalikud omavalitsused:

linnade ja valdade volikogud, valitsused ning ametid ja seal töötavad **inimesed**

Riigiasutused:

Riigikogu, Vabariigi Valitsus, ministeeriumid, President, riigiametid, Riigikontroll, Õiguskantsler, kohtud jt, ning seal töötavad **inimesed**

Kogukonnad

kodukandi ühendused, koolid, ettevõtted, kultuuripärand, elulood, elu- ja looduskeskkond ning **inimesed**

Tugi: Strateegia „Eesti 2035“ sihid > Avatud valitsemise teekaart, sh 6 ühiseesmärki ja 25 tegevust ministeeriumidele ning 5 KOV-idele, millel silma peal hoida taaskasutades riigis kehtivaid hea õigusloome eeskirju, mõjude hindamise kontrollküsimustikke, kaasamise head tava jm

Projekti Coop4RURALGov 1 idee on, et maakonnad-KOV-id-kogukonnad panevad seljad & andmed kokku, kui on vaja poliitikaid/poliitikuid mõjutada ☺

Teadmuspõhine regionaal- ja omavalitsuspoliitika mõjude hindamise süsteem **vajab kõigi otsustustasandite inimeste hea tahte, eesmärkide, juhendite ja andmehalduse ‘juhtimisketaste süнки’ (spunki☺)**

Eesti maapiirkonnas elavate inimeste vajaduste, ootuste ja võimaluste andmed „ülevalt alla“ ja avalikud teenused (nt mõjuteave, õiglane seadus) „alt üles“

Inimesed, kogukonnad, seltsid, ettevõtted
metsas, külades, alevites ja väikelinnades

Kohalikud omavalitsused

Kohalike omavalitsuste
maakondlikud liidud & ELVL

Ministeeriumid, sh ReM & METK
Vabariigi Valitsus

Inimeste valitud 101 Riigikogu liiget

Juhendid, andmed, juhtimine: täna, 2026+

Maakondlikud juhendid (Tartumaa piloot 2025-26)

Riigi maaelumõjude hindamise metoodika ja
juhtimise parendamine (ReM 2022, 2025+)

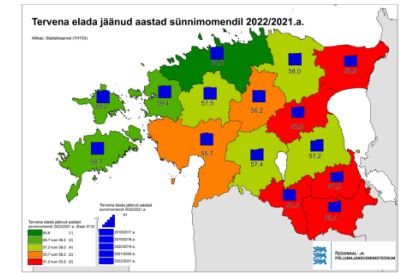
Regionaalsete mõjude hindamise terviklik
metoodika (ReM-i koosloomekiirendi 2025)

Uurime/õpime koos teiste riikide mudeleid – mis ja miks neil töötab? Milliseid praktilisi ideid võiks Eestis riigi, maakonna või KOVi tasandil katsetada 2025+?

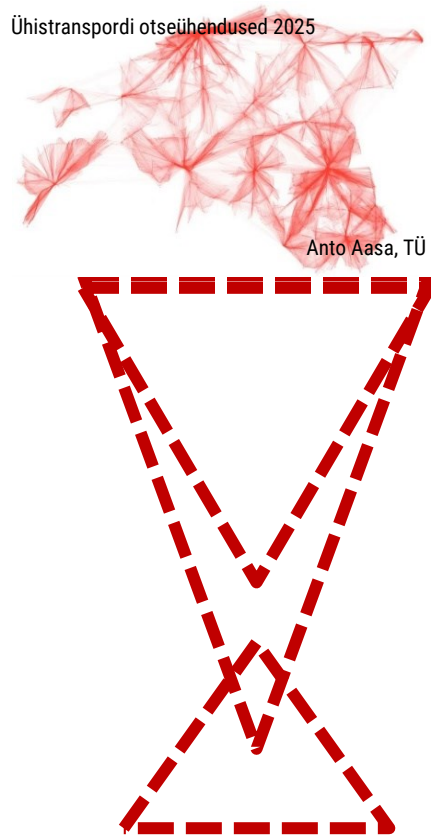
Poliitikasoovitusi teistes maades *töötavate rural proofingu mudelite* põhjal

Tõhusa poliitikate/õigusaktide/teenuste regionaalsete mõjude hindamise ja (kui linnas ja maal mõjud erinevad, siis) tõhusa maaelu mõjude hindamise... 8 edutegurit:

- ✓ Selgelt sõnastatud poliitiline kokkulepe, eesmärgid (SMART) ja juhised
- ✓ Otsustusprotsesside avatus kõigile osapooltele
- ✓ Hästi kujundatud mallid, näit. küsimustikud, kaasamisvormid jm
- ✓ Tõhus linna- ja maapiirkondade andmete võrdlev kasutamine: fakt loeb
- ✓ Maapiirkondade sidusrühmade kaasamine juba idee varases etapis
- ✓ Selged rollid ja vastutusvaldkonnad riigi, maakondade ja kohalike omavalitsuste tasandil (sh üksteise täiendamine vs dubleerimine, tugiuksuste teenused, andmeaidad jm)
- ✓ Sisemised protseduurid ja nõuded asutustes, nt. maapiirkondade huvide eest seisvate vastutajate kooskõlastused, täiendkoolitused, jm.
- ✓ Tõhus seire, mõjude järelhindamine, aruandlus ja raportite avalikustamine.

Ühistranspordi otseühendused 2025

*Allikas & ideed Eestile: **Scottish Government (2024)**. Approaches to rural proofing: a review. Social Research series ISSN 2045-6964 (see summarised examples of other countries): <https://www.gov.scot/publications/approaches-rural-proofing-review->

Üks kriitiline inimesekeskse riigivalitsemise ja kaasava poliitika eeldus on riigi statistika: ruumiandmed, sotsioloogia, majanduse, psühholoogia, antropoloogia, ökoloogia jm andmed meie inimeste kohta.

Riigi poliitikakujunduses ei piisa maakonna tasandi andmetest: andmed on vaja valla- ja linnapõhiselt, maal külapõhiselt.

Näide. Huviharidusele juurdepääsu kaardil* on ka **Tartumaa kena ja roosa, kuid...** Tartumaal on kohalike omavalitsuste vahel arenguvõimaluste erinevused üsna suured – võrdle näiteks Peipsiveere valla ja Nõo valla näitajaid, Tartust rääkimata.

Kohalike omavalitsuste põhised andmete esitlused võiks riigi statistikas saada harjumuspäraseks (Minuomavalitsus.ee näide >)

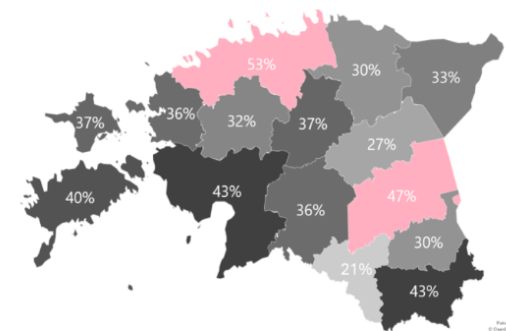
***Tea Danilov** Arenguseire Keskuse juhataja Eesti huviharidus võiks Islandilt malli võtta

18. märts 2025 Õpetajate Leht, arvamus. - <https://opleht.ee/2025/03/eesti-huviharidus-voiks-islandilt-malli-votta/>

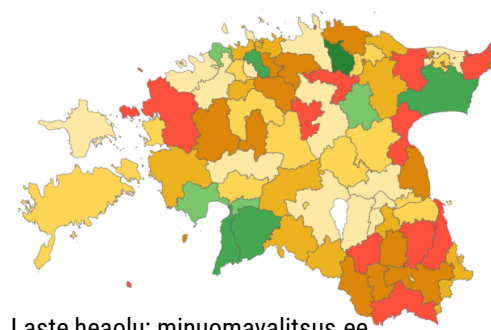

Ebavõrdne juurdepääs huvikoolidele

Areguseire Keskuse analüüsist selgus, et huvihariduse kättesaadavuses esineb nii piirkondlikku kui ka sisetulekupihist sotsiaalsiaalnduslikku ebavõrdsust. Kui Harju maakonnas käivad huvikoolis pooled lapsed, siis Valga maakonnas ainult viiendik. Teised maakonnad jäävad nende kahe näitaja vahepeale. Samas tuleb arvestada võtta, et analüüs ei käsitlenud huvitegevuse väljaspool huvikooli, kuna selle kohta puuduvad registrirandmed. Võime loota, et piirkondades, kus huvikooli on vähem, asendavad need vähemalt osaliselt koolides ja noortekeskustes toimuvad huviringid.

Joonis 1. 7–19-a lapsed, kes käivad huvikoolis, osakaal maakonna lõikes. Andmed perioodist 2020–2023. Allikas: Statistikaamet, Arenguseire Keskuse arvutused

Laste heaolu: minuomavalitsus.ee

Töö jätkub, sh Eesti *rural proofingu* töötuba Tartus 8.5.2025

10.30-12.00 Esimene osa

Töötoa eesmärgid

- Lühikäulade Interregi Euroopa projekti "Coop4RuralGov" sihtidest ja kogemustest Eesti jaoks. Tartumaa Omavalitsuste Liidu kommunikatsioonijuht Kristi Jõesaar ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi nõunik Aare Kasemets,

- Eesti, Hispaania, Bulgaaria ja Iirimaa maaeluga seotud poliitikate mõjude hindamise võrdlevuuringu värsked andmed.

Eesti Maaülikooli maasotsioloogia teadur Anne Põder ja nooremteadur Taavi Kiisk

Arutelud

Millised on tänased probleemid Eesti regionaal-, omavalitsus-, sotsiaal-, haridus-, transpordi- jm linna ja maapiirkondi erinevalt puudutavate poliitikate mõjude hindamises? Millised on töötavad lahendused olukorra parendamiseks, sh millised on riigi ja kohalike omavalitsuste liitude ülesanded andmepõhises juhtimises?

12.45-14.30 Teine osa

Praktiline töö

- Eeskujunäite (nt Inglismaa, Uus-Meremaa, Soome, Rootimaa) maaelu mõjude hindamise ja maaeluga arvestamise juhendite analüüs ja arutelu laudkondades.

- Tulemuste esitus ja ideenõpped Eesti vajadusi ja võimalusi arvestava tööriistakasti täiustamiseks riigi, maakondade ja kohalike omavalitsuste (maapiirkondade) vaates.

14.45-15.30

Suure ruumi aruteluring – mida töötoast kaasa võtta ja kuidas edasi?

TÖÖTUBA

Tartumaa omavalitsustele, Lõuna-Eesti
arendusorganisatsioonidele, riigiametnikele

**"POLIITIKAOTSUSTE MAAELUGA
SEOTUD MÕJUDE HINDAMINE"**

REGISTREERUMINE AVATUD!

8. MAIL 2025 KELL 10.00-15.30 TARTUS

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Euroopa Liidu tasandil ja liikmesriikides toimub igal kuul mõni suurem sündmus, kus arutakse *rural proofingu* rakendamist

Näiteks EL DG AGRI & DG REGIO Rural Pact võrgustiku e-kiri: **07.04.2025** (Policy Lab 12.06.2025) ja G30 *Rural Proofing Castilla La Mancha* tiimi zoomiseminar 'Scotland & Canada study cases' **08.04.2025**

**RURAL
PACT**

Funded by
the European Union

Rural proofing: looking at policies through the rural lens

Policy Action Lab

12 June 2025

Online

Expression of interest to participate

Dear Rural Pact community member,

When public policies – for example on education, health, digitalisation etc. – are designed without taking into account the specific needs of rural areas, they can increase inequalities. How can this be avoided?

The screenshot shows a Zoom meeting with five participants in the top bar: Aare Kasemets, Jane Atterton, Miguel Martínez Tomey, Heather Hall, and Danika Hammond. The main screen displays a presentation slide with the title 'Rural Proofing in Canada'. Below the title is a yellow box containing the text: '#G30 Rural Proofing CLM Case Studies Tuesday April 8th, 2025'. At the bottom of the slide, there are two columns of text. The left column lists Heather Hall, PhD, Associate Professor | Academic Director, Master of Economic Development and Innovation Program, School of Environment, Enterprise and Development, University of Waterloo, with email h.hall@uwaterloo.ca. The right column lists Danika Hammond, MS Rural Planning & Development, Board Member, Canadian Rural Revitalization Foundation, with email danikaskye.hammond@gmail.com.

[Strengthening Rural Canada: A 2025 Federal Election Questionnaire - CRRF/FCRR](#)

4. Lisainfoallikad ja varuslaidid

Table 1. Traditional Regional Policy Versus and Modern Place-Based Approaches to Regional Policy

	Traditional Regional Policy	Modern Regional Policy
Objectives	Compensating temporarily for location disadvantages of lagging regions	Tapping into underutilised potential in all regions to enhance development in all regions
Unit of Intervention	Administrative units	Functional economic areas
Strategies	Sectoral approach	Integrated development projects
Tools	Subsidies and state aids Hard capital (infrastructure)	Mix of hard capital (infrastructure) and 'soft' capital (business support, credit availability, networking systems)
Actors	Central government	Multi-level governance involving different tiers or level of local, regional and national government working in partnership and alongside the private and civil society sectors

Source : McCann (2021), adapted from OECD (2009b) and McCann (2013)

Lisainfoallikad (täieneb)

Atterton, Jane (2019). Learning Lessons from early Islands Communities Impact Assessments; **(2002)** Review article for European Rural Development Network, etc

European Commission (2024) Ninth report on economic, social and territorial cohesion.

European Rural Pact Community Platform https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/good-practice_en

Eesti Leader Liit (2021) <https://leaderliit.eu/wp-content/uploads/2021/11/Maapiirkondade-arengu-pikaajaline-visioon.pdf>

Björn Asheim, Ron Boschma & Philip Cooke (2007) Constructing Regional Advantage: Platform Policies Based on Related Variety and Differentiated Knowledge Bases - December 2007 Regional Studies 45(7):893-904 DOI: 10.1080/00343404.2010.543126

Nicola Francesco Dotti (ed, 2018) Knowledge, Policymaking and Learning for European Cities and Regions. From Research to Practice. New Horizons in Regional Science series, 320 pp..

OECD (2024) Place-Based Policies for the Future. <https://www.oecd.org/en/about/projects/place-based-policies-for-the-future.html>

Knowledge Centre for Territorial Policies was archived in July 2024, it supported EU policymaking through better knowledge management on territorial (urban and regional) related issues. https://knowledge4policy.ec.europa.eu/territorial/about_en

Katharina Fellnhofer & Margarita Angelidou (2024) European regional policy making: A challenge for our collective intelligence – Environmental Science & Policy Volume 162, December 2024, 103898 <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2024.103898>

Yu, J., & Yang, L. (2024). Policy-oriented Research and Island Management Within Island Studies. Island Studies Journal, 19(2), 162–167. <https://doi.org/10.24043/001c.123326>

M. Mascherini et al (2023), Bridging the rural–urban divide: Addressing inequalities and empowering communities, Eurofound.

C.M. Radaelli & ACM Meuwese (2010) Hard questions, hard solutions: proceduralisation through impact assessment in the EU - West European Politics;
CM Radaelli & ACM Meuwese (2009) Better regulation in Europe: between public management and regulatory reform - Public Administration 87 (3), 639-654
C.M. Radaelli (2010) Regulating rule-making via impact assessment - Governance 23 (1), 89-108

.....
OECD 10 principles for more effective decentralisation: <https://www.oecd.org/en/topics/multi-level-governance.html>

A.Kasemets (2018). *Institutionalisation of Knowledge-Based Policy Design and Better Regulation Principles in Estonian Draft Legislation.* PhD research. University of Tartu Press: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/62643>

Regulatiivsete reformide ja mõjude hindamise süsteemi eesmärgid OECD ja EL-i riikides 1997+

- 1. Valitsuse tegevuse tegelikest mõjudest arusaamise parandamine** (sh otsuste sotsiaal-, majandus-, keskkonna-, regionaal- jm mõjudega kaasnev tulu-kulu).*
- 2. Riigi poliitika erinevate eesmärkide lõimimine** (inimeste heaolu, sh majandus, kultuur, haridus, keskkond, IT, turvalisus, jm [NB! Ministeeriumide jt koostöö on hädavajalik, et erinevad poliitikaeesmärgid „üksteist ära ei sööks“!])*
- 3. Otsuste läbipaistvuse ja eri huvigruppide kaasamise parandamine** (mõjude eelhindamise tulemused > informeeritus > osalusvõimalus > rahulolu >).*
- 4. Valitsuse vastutus- ja aruandlusvõime suurendamine** (mõjude hindamine tõstab vastutust näidates otsuste tulu-kulu ja kooskõla poliitikas lubatud väärtustega).*

******Meil oli-on probleem:** regionaalpoliitikas on hulk erakondade kokkulepetest ja teiste poliitikate juhtimise tulemustest sõltuvaid *nurjatuid probleeme*, sh selgete tulemus- ja mõjueesmärkide ning mõõdikute kimp, mis Eesti riigi tasandi poliitilises kommunikatsioonis töötaks >> '*Eesti kaart, ruumiandmed & mõjuanalüüs, avita*'!

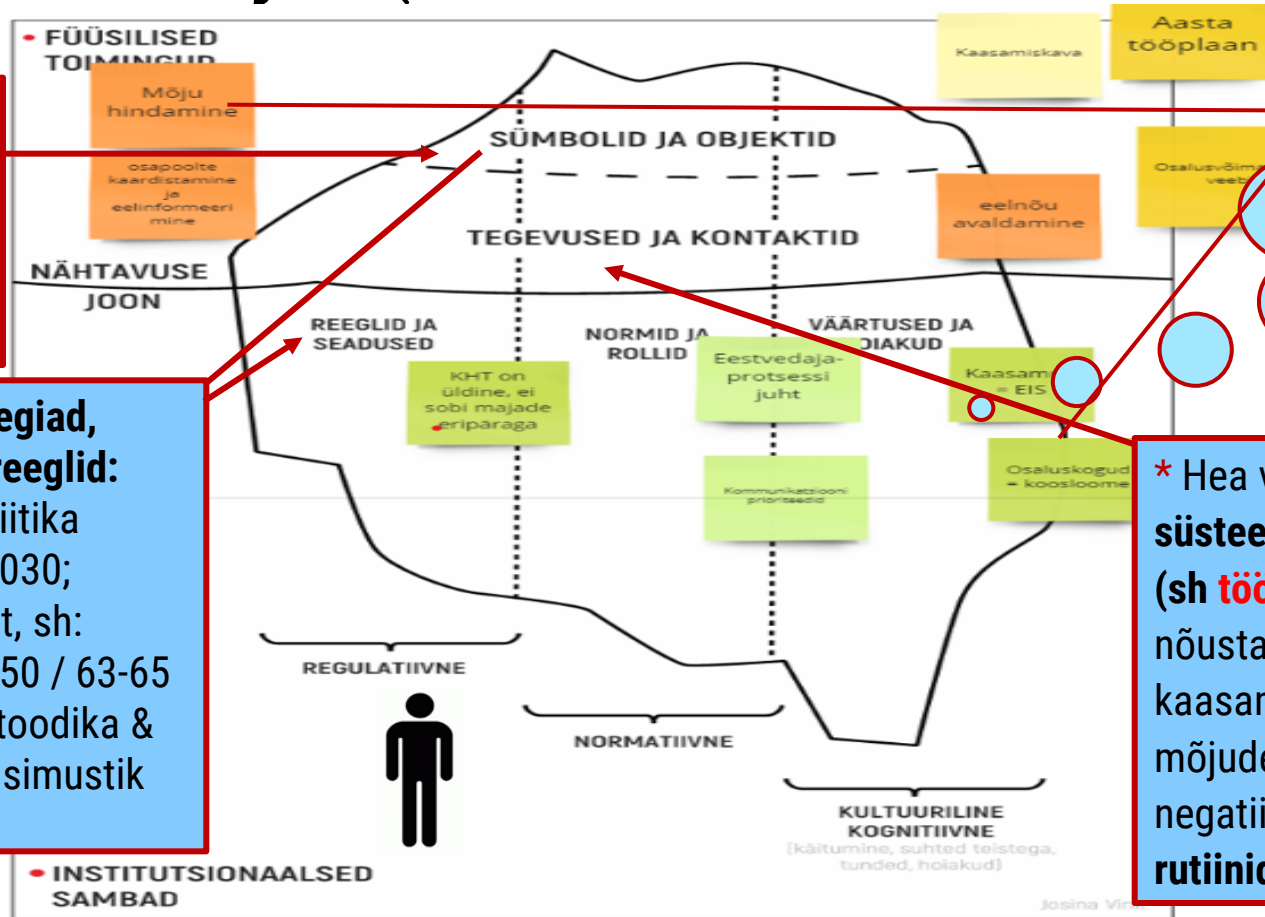
Allikad: OECD (1997) Regulatory reform report; C.M.Radaelli (2010). Regulating rule-making via impact assessment - Governance 23 (1), 89-108 jt; A.Kasemets et al (2011). Mõjude hindamise baaskoolituse e-õppe vahend; Riigikantselei ja Justiitsministeerium (2017) Mõjude hindamise metoodika; OECD (2024) Place-Based Policies for the Future; A.Kasemets (2024) Kolm kokku leppinud inimest, tark mees taskus ja nurjatud probleemid – Riigikogu Toimetised nr 50;

Riigivalitsemise sotsiaalsete (öko)süsteemide 'jäämägi':

inimkeskse riigivalitsemise, õigusriigi, mõjude hindamise ja kaasamise **reeglid / seadused** kehtivad **de jure** (miks ei kehti **de facto**, miks reformid ebaõnnestuvad?)

***Mõisted.** Mida tähendab kaasamine ja mõjude hindamine? Millised on mõjude [u 10] ja riskide [u 9] liigid poliitikaanalüüsis?

***Regulatsioonid:** strateegiad, seadused, lepingud jm reeglid:
* Eesti 2035 ja Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2030;
* VV seadus & reglement, sh:
* HÕNTE §§ 1, 7, 42, 46-50 / 63-65
* Mõjude hindamise metoodika & määratlemise kontrollküsimustik
* Kaasamise hea tava

Andmed. Keda otsus mõjutab? Kes-kus on **sihtrühmad**? Millised on poliitikaga taotletud **mõjud/eesmärgid**? Kuis jagunevad **tulud-kulud**?

* Hea valitsemise (sh õigusloome) **autoriteedisüsteemid** (sh **väärtused**) ja **tegevussüsteemid** (sh **töörutiinid**), sh poliitiline tahe [otsused], nõustamine, andmed, mõjude/riskide hindamine, kaasamine, eelnõude kvaliteedikontroll, tegelike mõjude järelhindamine, aruandlus, positiivsed ja negatiivsed motivaatorid, koolitused, jms (=>11+ rutiinidega seotud institutsionaalset eeldust) >

Hille Hinsbergi (Riigikantselei avatud valitsemise ekspertrühm) VV kaasamise hea tava lihtsustamise ja rakenduse süsteemi kaardistus (raamis, 01-11-2022). ***P.S. Institutsiooniteoorias** (nobelist D.North jt) on sõnastatud **mõisted, väärtused, eesmärgid, reeglid ja seadused** osa sümboolsetest süsteemidest (s.o. 1. 'tase' 4-st) >> **autoriteedisüsteemid > töörutiinid > mõju** [OECD 2001, 2012; A.Kasemets, PhD töö ptk 3.3, Tartu Ülikool 2018]

Figure 6 by author (ed 2011, 2016) on the basis of OECD recommendations 1995-2010 and the context of complex model (Mägi-Peep 2017). A.Kasemets 2018

Avatud valitsemise teekaart 2023+

- ❖ **Avatud valitsemise ekspert-rühm** töötas IX.2022-III. 2023.*
- ❖ Ülesanne: koostada ettepanekud, et **parandada kaasavat otsustamist ja korrastada koostööviise** avalike asjade ajamisel.
- ❖ Teekaardis on **25 ettepanekut ministeeriumidele** ja asutustele ning **5 omavalitsustele**.**
- ❖ Teekaardi rakendamise tulemuseks on selgemad reeglid, asjakohased meetodid koosloomeks, paremad oskused ja hoiakud.

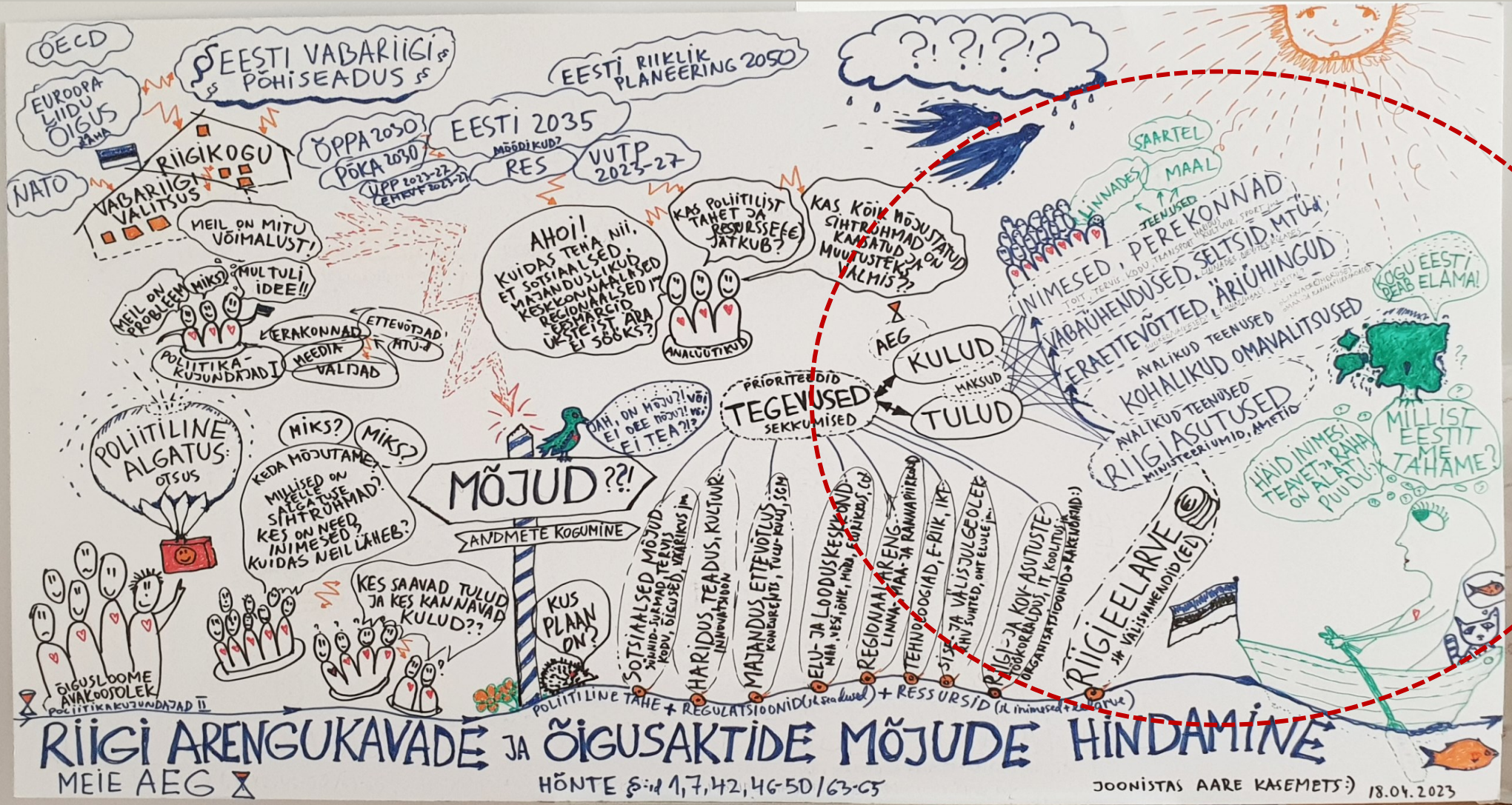
Keskne küsimus: kuidas parendada teadmuspõhist kaasavat otsustamist ning korraldada koostööviise avalike asjade ajamisel **ministeeriumides, riigi ametites ja/või linnas/vallas?**

AVATUD VALITSEMISE TEEKAARDI OSAPOOLTE EESMÄRGID:

1. Poliitikakujundamise käik on **avalikkusele nähtav, osalusvõimalused on avaldatud ja avatud** kõigile huvitatud osapooltele.
2. Huvipoolte **kaasamise ulatus on asjakohane, vastab eesmärgile ja on optimaalse koormusega** nii ametnikele kui osalejatele.
3. Poliitikakujunduses **järgitakse järjekindlalt hea õigusloome norme.**
4. Avaliku sektori **vastutavus koostöö korraldamisel.**
5. **Võimestada osalejaid selgete ülesannete ja esindamise kriteeriumidega.**
6. Koosloomeliseks otsustamiseks ja tegutsemiseks **on olemas pädevused, oskused ja motivatsioon.**

Mõjude hindamine ja kaasamine poliitika-, õigus- ja teenusloomes (avatud valitsemise teekaart)

Mõjude hindamine ja kaasamine: 'Arengukaval, seadusel ja rahal ei ole mõju. 'Asjad' ei tee ise midagi: inimesed teevad, mõjutavad*....'

Kellest sõltub tulemus? Millised sidus- ja sihtrühmad mida-kuidas mõjutavad?

Mõjude hindamise (ja probleemide) infokategooriad (HÕNTE § 46, MMK jm):

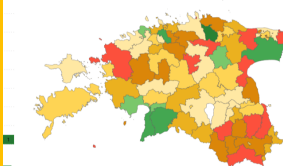
- 1) Sotsiaalne mõju, sh sünnid, tervis, perede heaolu, sh maal?
- 2) Hariduslik (sh teadus, nõuanne, kultuur)?
- 3) Majanduslik: ettevõtlus, töö, tulu-kulu, sh PõKa sektorid?
- 4) Keskkonnaalane, sh vesi, muld, õhk, elurikkus?
- 5) Riigi- ja KOV-asutuste korraldus, teenused, riskid > jm?
- 6) Riigieelarveline, sh kulud-tulud, laekuvad maksud jm?
- 7) Infotehnoloogiline ja e-riik, sh andmekogud, side jm?
- 8) Riigikaitse ja välispoliitiline?
- 9) Siseturvalisus- ja julgeolekualane? (sh toit?)
- 10) Regionaalne, sh linna-, maa- ja rannapiirkonnad?
- 11) Muud mõjud/muutused/riskid (nimeta): ?

Kas mõju ON või EI OLE? (teadmine => vastutusvõime)

***12) Mõju kellele? Mõju kelle kaudu? Vt kaasamise 1+3 komponenti, sh mõjustatud sihtrühmade/inimeste kaardistus**

Laske heaolu teenustase 2023. aastal

PõKa 2030: Eesti toit on hinnatud ja maal on hea elada!

Sõnum: „Sinu tiim on märganud Maaeluministeeriumi poliitika-, õigus- ja teenusloome mõjude hindamise ja kaasamisega seotud otsuste tegemise ‘toru lõpus’ meie inimesi, ettevõtteid, kliente – kogu Eesti elab! Tänu!“😊

Heaga hoo andmine...

Hea valitsemise (sh õigusloome) suunas
nügimise katsetuse näide😊

Uus tunnustuskategooria (14.11.2022):

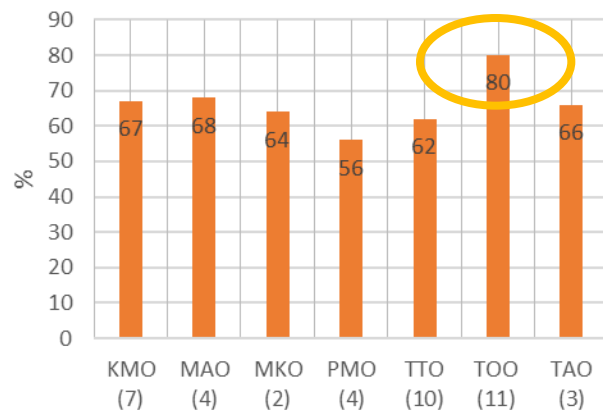
Hea inimkeskne õigusloome ja maaelu

2022.aasta nominent – parim osakond:

TOIDUOHUTUSE OSAKOND (TOO)

Maaeluministeeriumi (MeM)
"Hea inimkeskse õigusloome ja maaelu"
baromeeter 03.01.-11.11.2022 (piloot)*

Osakaonnad (kooskõlastuseks esitatud eelnõude arv)
■ (Teabe vastavus HONTE §§ 1, 7, 42, 46-50 nõuetele)

***Legend:** Igas SFO-sse 2022.aastal kooskõlastuseks tulnud seaduse ja määruse eelnõus hinnati 18 hea õigusloome nõuete infokategooriat, sh mõjueesmärgid, sihtrühmad (=meie inimesed), mõjude/riskide hindamine, eelarve ja kaasamine.

TOO kokku **11 eelnõu keskmine** on 11.11.2022 seisuga **79,89%**.

NB! MeM-i (41 eelnõu) keskmine on tõusnud 66,14 %-le, s.t. arvuline ‘kuldreegli proportsiooni’ tase (66,6) on ligidal. See näitab mh, et oleme avaliku eesmärkide, mõjude hindamise, eelarve ja kaasamise teabe kvaliteedi tagamises jõudmas organisatsioonina uuele, kvalitatiivset stabiilsust näitavale platoole 😊

Tunnustuse nimi hõlmab strateegiate Eesti 2035, ÖPPA 2030 ja PõKa 2030 sihte.

Shotimaa maaelu mõjude hindamise kuus sammu

1. Määra oma poliitika eesmärgid ja soovitud tulemused

Mõtle oma poliitika eesmärkidele ja sellele, kuidas selle mõju võib maapiirkondades erineda. Mõtle, keda Shotimaa maapiirkondades sinu poliitika võiks mõjutada. Poliitika eesmärkide sõnastamisel tuleks arvesse võtta Maaelu hindamise tööriistakomplekti küsimustiku küsimust 1.

2. Kujunda oma poliitika ja hinda mõju Shotimaa maapiirkondadele

Tööta välja oma poliitika kavand. Tuvasta võimalikud positiivsed ja negatiivsed mõjud, mida see võib avaldada maapiirkondade kogukondadele ja ettevõtetele. Kas oled arvestanud maaelu eripäradega? Sul peab olema arusaam maaelu väljakutsetest ja võimalustest. Kasuta selleks „[Rural Scotland Data Dashboard](#)”i ja samuti dokumenti „[Trends in Rural Scotland: A Working Paper \(2025\)](#)“. Poliitikat kavandades tuleb arvestada küsimust 2 tööriistakomplekti küsimustikus (mõju maapiirkondadele). Alusta sellest, et mõistad erinevaid maapiirkondade klassifikatsioone (sh [ligipääsetav maakoht](#), [kauge maakoht](#), vt kaarti)

3. Kaasa maaelu sidusrühmad ja eksperdid

Tuvasta asjakohased maaelu sidusrühmad ning küsi neilt ja ekspertidelt nõu poliitika võimaliku mõju kohta maaelule Shotimaal. Sidusrühmade tõhusa kaasamise planeerimisel võib olla vaja arvestada hooajalisusega (nt kättesaadavus). Maaelu hindamise tööriistakomplekti küsimused 3 ja 4 ning lisa B aitavad sul määratleda peamised osapooled, kellega tuleks suhelda.

4. Hinda oma poliitika uuesti üle

Pärast sidusrühmadega/eksperdidega konsulteerimist hinda poliitika mõjusid maapiirkondadele uuesti. Kaalu leevendusmeetmeid, mis aitavad vähendada või kõrvaldada tuvastatud negatiivseid mõjusid. Tööriistakomplekti küsimus 5 aitab sul tuvastada riske ja leida uusi võimalusi oma poliitikakujunduse projekti raames.

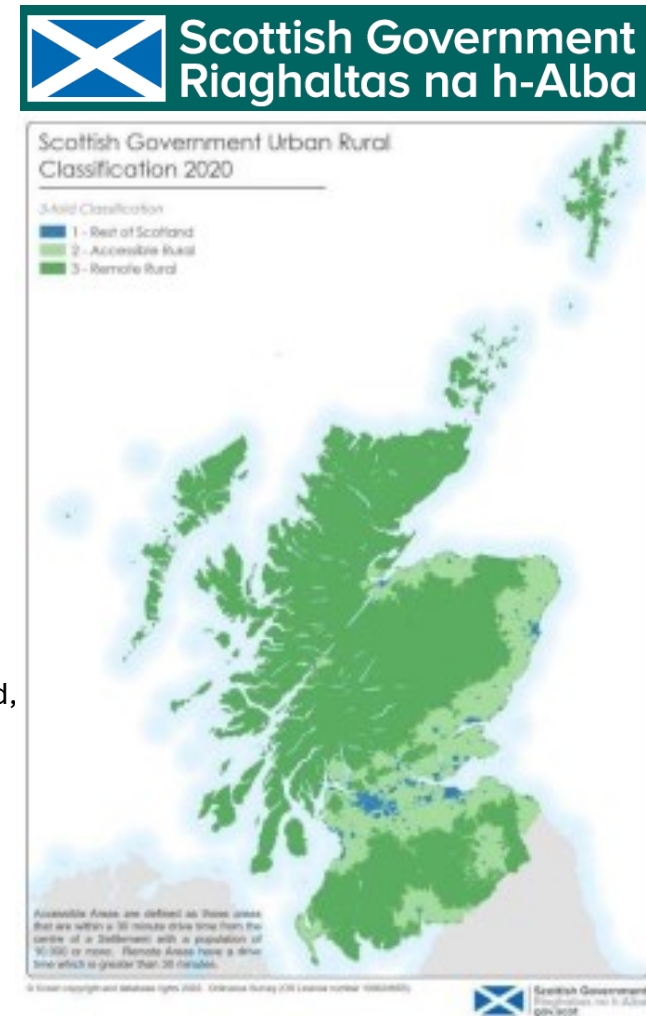
5. Kohanda oma poliitika kavandit

Tee vajalikud muutused, et tagada maaelu vajadustega arvestamine ja võimalike soovimatute mõjude leevendamine. Küsimus 5 Maaelu hindamise küsimustikus aitab sul leida sobivaid leevendusmeetmeid, mida kasutada poliitika kavandi uuendamisel.

6. Jälgimine/seire ja tegelike mõjude järelhindamine

Poliitika mõju hindamine Shotimaa maapiirkondadele aitab sul otsustada, kas poliitikat on piisavalt hinnatud ja vajadusel kohandatud, et suurendada selle kasulikkust ja vähendada negatiivseid mõjusid. Sinu poliitika peaks sisaldama **SMART**-tüüpi edukriteeriume ja mõõdikuid ning võimaldama andmete kogumist, jälgimist ja analüüsi eristades maa- ja linnapiirkondade andmeid peamiste valdkondade lõikes (vt lisa A). Kui vaja, saad liikuda edasi-tagasi sammude 5 ja 6 vahel, kui poliitikat veel täpsustad. Tööriistakomplekti küsimused 6, 7 ja 8 aitavad sul koguda asjakohast tagasisidet, et saada terviklik ülevaade poliitika mõjust Shotimaa maapiirkondadele.

Allikas: [Scottish Government \(2025\). RURAL ASSESSMENT TOOLKIT. Guidance to consider rural needs during policy making and delivery, 27 pages](#)

Mõned projekti Coop4RuralGov 25-26.09.2024 Olite töötoa pildid (lisainfo / Eestis osalejad: Aare Kasemets, ReM, Kristi Jõesaar, TOL, Taavi Kiisk, EMÜ).

Rural Proofing (*inspiration*):

Opportunities & Strengths

- Increases the number of ex-ante **assessments**
- Fosters **collaboration** across government (horizontal and vertical)
- Encourages **stakeholder** engagement
- Builds **capacity and knowledge** on rural issues
- Improves rural **data collection** and coordination
- Encourages **clear objectives and outcomes** on rural issues
- Increases focus on **rural opportunity**
- Builds **synergies** and streamlines **administrative actions**
- Improves **policy** coherence

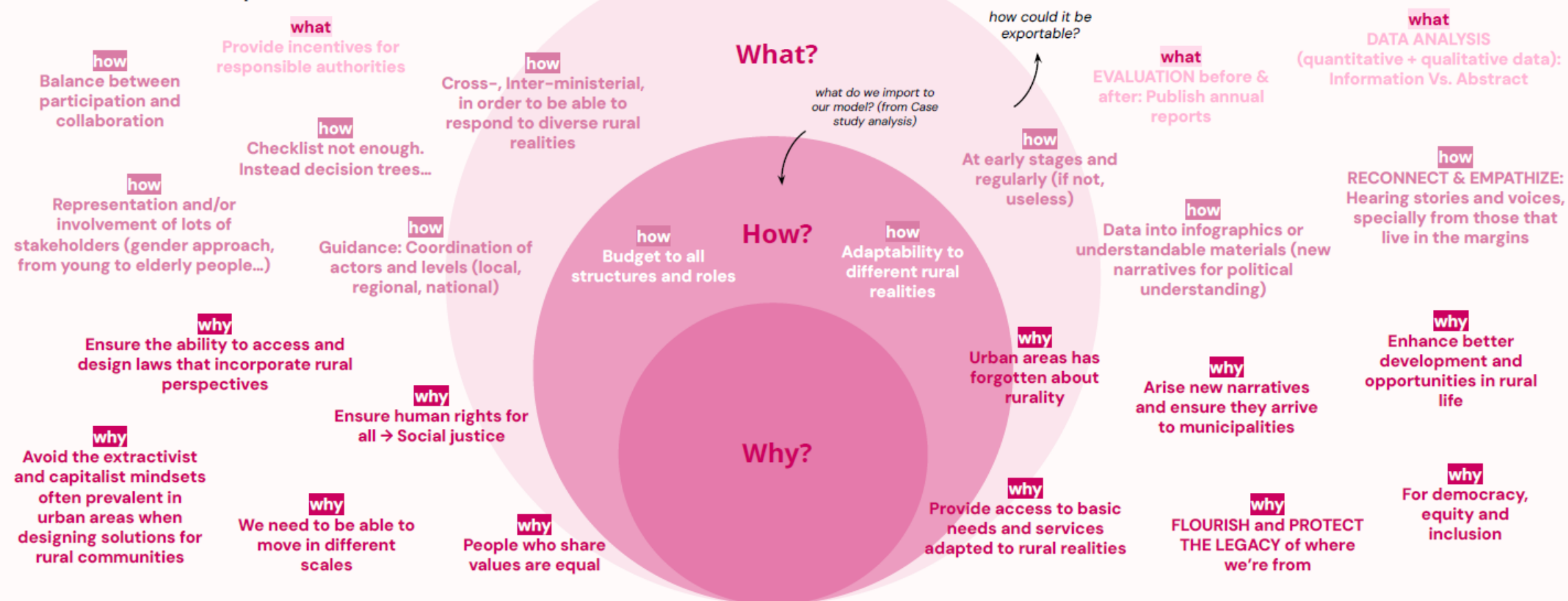
Challenges & weaknesses

- **Time** constraints
- Overly **cumbersome process**
- Ineffective **oversight**
- Vague or overly **ambitious objectives** - trying to do too much
- Perpetuates a **negative view** of rural
- Overly **dependent on political support** which limits long-term sustainability
- **Resources and commitment** are not in sync with needs of the coordinating body
- Risk of **bureaucratic paralysis**
- **Limited agreement** or collective understanding on what constitutes 'rural' and limited availability/easy access to hard data that corresponds to rural or rural areas

Activity 4 → Collective manifesto: setting a goal for the team

After analyzing two case studies, in which we identified key points and main learnings that we can **import** to our Rural Proofing solution, we created a **collective manifesto** aimed at developing a shared vision of **WHAT** we are going to do, **HOW** we are going to do it and **WHY** we are going to do it, so that our solution could be **exportable**.

DAY 1

Activity 4 → **Collective manifesto: setting a goal for the team**

**We believe in a democratic society
in which everyone can have
equity of rights and opportunities
for a fulfilling life (also) in rural
areas for present and future
generations.**

Activity 5 → Step by step process definition: Rural Proofing Methodology inspired by the Design process

Finally, after drafting a **manifesto of shared vision and values**, we designed the **Rural Proofing Methodology**, first in groups and then collectively, based on the Design process, which consists of four phases: Research & Empathize, Define & Ideate, Prototype & Test, and Implement & Evaluation. Specifically, we defined the **key activities for each phase**, as well as the **critical points** to consider at each stage. Additionally, we collectively established a set of **principles** that anyone conducting a Rural Proofing process should follow.

DAY 2

KEY PRINCIPLES

Ensure visibility and open communication to foster a clear understanding of the importance of Rural Proofing.

Develop a shared vision, mission, and narrative to align stakeholders and by extension, the whole society.

Raise awareness of the problem and secure political will to address it.

Adopt a holistic, intersectoral approach for comprehensive problem-solving.

Provide clear guidance and methodologies, such as checklists, to ensure consistency.

Gather rural-specific statistics and data, including case (field) studies from micro to macro levels.

Establish a well-resourced leadership organization with cross-departmental connections, ensuring a link between top-level and local entities.

Design local, regional, and national strategies within a structured Action Plan framework.

Ensure flexibility and adaptability over time to accommodate changing needs.

Prioritize evaluation and rapid experimentation to assess impacts and drive continuous improvement.

Workshop Photos (Link→)

